

GLOBAL DIALOGUE

3.5

5 numere pe an în 15 limbi

Patruzeci de ani de la lovitură

Manuel Antonio Garretón

Sociologia ca vocație

Elizabeth Jelin,
Immanuel Wallerstein

Protestul global continuă

Brazil – Ruy Braga și
Ricardo Antunes
Egipt – Asef Bayat și
Mohammed Bamyeh
Turcia – Polat Alpman,
Zeynep Baykal și Nezihe Ergin

Inegalitate

Guy Standing,
Juliana Franzoni,
Diego Sánchez-Ancochea

- > China în Africa
- > Marinari în larg
- > O insulă a masacrelor
- > Bariere în dialogul Sud-Sud
- > Sociologia în Albania
- > Sociologie în timpuri tulburi
- > Întâlnire înainte de congres în Japonia
- > Echipa *Global Dialogue* în Columbia

NEWSLETTER

International
Sociological
Association

VOLUMUL 3 / NUMĂRUL 5 / NOIEMBRIE 2013
www.isa-sociology.org/global-dialogue/

GD

Colaborare între Sud și Sud

Călătorind prin America Latină vei descoperi rapid diversitatea sa. În acest număr Juliana Franzoni și Diego Sánchez-Ancochea atrag atenția spre o întoarcere majoră la nivel continental împotriva inegalității. Oricum, chiar și în această situație diferențele sunt evidente. Astfel, Chile și Uruguay se plasează la capetele opuse ale axei dintre neoliberalism și democrație socială. Când este vorba despre probleme sociale, prima se situează în epoca întunecată, pe când cea de-a doua se află în fruntea legislației liberale privind drogurile, drepturile homosexualilor și problema avortului. În Uruguay a dispărut populația indigenă, fiind din punct de vedere al rasei și al etniei o țară mult mai omogenă decât, de exemplu, Peru. Dacă în Uruguay Tupamaros s-au aliat coaliției de stânga, în Peru și Columbia mișcarea de gherilă încă poartă un război extra-parlamentar. Într-adevăr, Columbia este un paradox – democrație de lungă durată combinată cu violență neregulată – astfel încât Dejusticia, o organizație cu avocați și oameni de știință excelenți în domeniul social, exploatează constituția liberală a Columbiei cu scopul de a apăra populația indigenă și alte comunități împotriva violenței.

Fără a ține seama de diferențe, cercetătorii sociali din America Latină au creat modele de colaborare continentală. Sociologul din Chile, Manuel Antonio Garretón, subliniază importanța istorică a schimburilor academice și intelectuale dintre țările din America Latină, chiar și în timpul dictaturii. În acest caz dialogul Sud-Sud este mai mult decât o aspirație la dezvoltarea unei sociologii în Sud, a Sudului și pentru Sud, este o realitate, deși propria sa intensitate poate face dialogul dincolo de nivelul regional mai dificil. Eliana Kaimowitz descrie dificultățile pe care le-a experimentat Dejusticia în organizarea unui workshop pentru drepturile tinerilor avocați din întregul Sud. Prima problemă a fost aducerea participanților în Columbia. Majoritatea rutelor de transport treceau prin Țările Nordice, fiind necesare vize de trecere dificil de obținut. În plus, deseori era dificil de obținut viza pentru Columbia. Pe de altă parte, venind din Nord, nici măcar nu a fost necesară viza pentru Columbia. Mai mult, workshop-ul a fost posibil doar datorită finanțării generoase din partea Fundației Ford. Este deja obișnuit ca resurse venind din nord să fie utilizate în dezvoltarea cercetării din sud. Sunt aici exemple precum studiul Chinei în Africa realizat de Ching Kwan Lee, studiul lui Helen Sampson despre navigatorii migratori și a transportului internațional, sau studiul lui Guy Standing despre venitul de bază în India. Deloc surprinzător, universitățile de elită din nord devin un magnet pentru talentele din sud.

Cei doi colaboratori la “Sociologia ca vocație” – Elizabeth Jelin și Immanuel Wallerstein – s-au dedicat promovării dialogurilor dintre Sud și Sud, dar și al dialogurilor Nord-Sud. Așa cum sociologii din nord nu se exprimă omogen – unii sunt mai sensibili la inegalități globale decât alții – nici Sudul nu este unitar, având o minoritate capabilă să treacă dincolo de granițele naționale, în timp ce majoritatea rămâne ancorată în problemele locale. Dacă inegalitățile globale limitează colaborarea Sud-Sud, alte resurse, nu în ultimul rând social media, devin esențiale în conectarea mișcărilor sociale – analizate în acest număr pentru Brazilia, Egipt și Turcia – la fel cum se întâmplă în cazul sociologilor prin intermediul unor platforme precum Global Dialogue.

> *Global Dialogue* se găsește tradusă în 15 limbi pe [site-ul ISA](#)

> Propunerile se vor trimite la adresa de e-mail burawoy@berkeley.edu

Manuel Antonio Garretón, analist în America Latină, reflectă asupra destinului sociologiei sub dictatura din Chile și programul politic eronat care a contribuit la căderea Allende în urmă cu 40 de ani.

Elizabeth Jelin, socioloagă argentiniană remarcabilă, privește înapoi la cariera sa deosebită care a făcut legătura dintre angajamentele locale și conversații globale despre dreptate și egalitate.

Immanuel Wallerstein, fost Președinte al ISA (1994-98), câștigător al primului Premiu ISA pentru Excelență în Cercetare și Practică, descrie cum analizele sale deschizătoare de drumuri în sistemele mondiale l-au făcut să vadă limitările gândirii disciplinare.

> Echipa Editorială

Editor: Michael Burawoy.

Editori-sefi: Lola Busuttil, August Bagà.

Editori asociați:

Margaret Abraham, Tina Uys, Raquel Sosa, Jennifer Platt, Robert Van Krieken.

Editori consultanți:

Izabela Barlinska, Louis Chauvel, Dilek Cindoğlu, Tom Dwyer, Jan Fritz, Sari Hanafi, Jaime Jiménez, Habibul Khondker, Simon Mapadimeng, Ishwar Modi, Nikita Pokrovsky, Emma Porio, Yoshimichi Sato, Vineeta Sinha, Benjamín Tejerina, Chin-Chun Yi, Elena Zdravomyslova.

Editori regionali

Lumea arabă:

Sari Hanafi, Mounir Saidani.

Brazilia:

Gustavo Taniguti, Juliana Tonche, Andreza Galli, Renata Barreto Preturlan, Ângelo Martins Júnior, Lucas Amaral, Celia Arribas, Rafael de Souza.

Columbia:

María José Álvarez Rivadulla, Sebastián Villamizar Santamaría, Andrés Castro Araújo, Katherine Gaitán Santamaría.

India:

Ishwar Modi, Rajiv Gupta, Rashmi Jain, Jyoti Sidana, Uday Singh.

Iran:

Reyhaneh Javadi, Najmeh Taheri, Faezeh Khajehzade, Nastaran Mahmoodzade, Saghar Bozorgi, Zohreh Sorooshfar.

Japonia:

Kazuhisa Nishihara, Mari Shiba, Kousuke Himeno, Tomohiro Takami, Yutaka Iwade, Kazuhiro Ikeda, Yu Fukuda, Michiko Sambe, Yuko Hotta, Yusuke Kosaka, Yutaka Maeda, Shuhei Naka, Kiwako Kase, Misa Omori.

Polonia:

Mikołaj Mierzejewski, Karolina Mikołajewska, Krzysztof Gubański, Adam Mueller, Patrycja Pendrakowska, Emilia Hudzińska, Kinga Jakiela, Julia Legat, Kamil Lipiński, Konrad Siemaszko, Zofia Włodarczyk.

România:

Cosima Rughiniș, Ileana-Cinziana Surdu, Monica Alexandru, Adriana Bondor, Ramona Cantaragiu, Miriam Cihodariu, Monica Nădrag, Cătălina Petre, Mădălin Rapan, Lucian Rotariu, Alina Stan, Mara Stan, Balazs Telegdy, Elena Tudor, Cristian Constantin Vereș.

Rusia:

Elena Zdravomyslova, Anna Kadnikova, Elena Nikiforova, Asja Voronkova.

Taiwan:

Jing-Mao Ho.

Turcia:

Aytül Kasapoğlu, Nilay Çabuk Kaya, Günnur Ertong, Yonca Odabaş, Zeynep Baykal, Gizem Güner.

Ucraina:

Svitlana Khutka, Olga Kuzovkina, Anastasia Denisenko, Mariya Domashchenko, Iryna Klievtsova, Lidia Kuzemska, Anastasiya Lipinska, Myroslava Romanchuk, Ksenia Shvets, Liudmyla Smolijar, Oryna Stetsenko, Polina Stohnushko.

Consultanți Media: Gustavo Taniguti, José Reguera.

Consultant editorial: Abigail Andrews.

> În acest număr

Editorial: Colaborare între Sud și Sud	2
Patruzeci de ani de la lovitură	
Un interviu cu Manuel Antonio Garretón, Chile	4
Sociologia ca vocație – Împotriva tuturor inegalităților	
de Elizabeth Jelin, Argentina	8
Sociologia ca vocație – Sociologul istoric	
de Immanuel Wallerstein, SUA	10

> PROTESTUL CONTINUĂ

BRAZILIA

Zilele de iunie

de Ruy Braga și Ricardo Antunes, Brazilia

12

EGIPT

Limitele “Revoluției”

de Asef Bayat, SUA

14

Strada împotriva statului

de Mohammed Bamyeh, SUA

17

TURCIA

De la insultă la insurecție

de Polat Alpman, Turcia

19

Arta rezistenței

de Zeynep Baykal și Nezihe Başak Ergin, Turcia

21

> INEGALITATE

Marele experiment al Indiei

de Guy Standing, Marea Britanie

24

Diminuarea inegalității în America Latină

de Juliana Martínez Franzoni, Costa Rica

și Diego Sánchez-Ancochea, Marea Britanie

27

> NOTE DE TEREN

China în Africa

de Ching Kwan Lee, Zambia

29

Suportând valurile

de Helen Sampson, Marea Britanie

31

Puerto Rico: O insulă a masacrelor?

de Jorge L. Giovannetti, Puerto Rico

33

> SOCIOLOGII NAȚIONALE ȘI DINCOLO DE GRANIȚE

Bariere reale în dialogul Sud-Sud

de Eliana Kaimowitz, Columbia

35

Dezvoltarea sociologiei în Albania

de Lekë Sokoli, Albania

37

Sociologia în timpuri tulburi

de Ayse Idil Aybars, Turcia

39

Oameni de știință juniori și seniori se întâlnesc în Yokohama

de Mari Shiba, Kyoko Tominaga, Keisuke Mori și Norie Fukui, Japonia

41

Echipa spaniolă Global Dialogue în Columbia

de María José Rivadulla, Sebastián Santamaría, Andrés Araújo și Katherine Gaitán Santamaría, Columbia

43

> Patruzeci de ani de la lovitura de stat din Chile

Un interviu cu
Manuel Antonio Garretón
Partea I: Sociologia sub dictatură

Manuel Antonio Garretón.

Manuel Antonio Garretón este unul dintre cei mai cunoscuți sociologi din America Latină. A absolvit Universitatea Catolică din Chile și a primit titlul de doctor de la École des Hautes Études en Sciences Sociales din Paris. A fost director al mai multor instituții academice, predând la universități internaționale și naționale, dar și consilier la mai multe organizații publice și private, naționale, dar și internaționale. Există puține lucruri pe care nu le-a studiat, întotdeauna având un obiectiv politic și teoretic. Este autorul a numeroase cărți despre regimurile autoritare, mișcări sociale și politicile de tranziție, precum și despre statutul și evoluția științelor sociale în America Latină. În prezent este profesor de sociologie la Universitatea din Chile. Recent a fost directorul Centrului de Studii latino-americane Simón Bolívar la Universitatea din Cambridge, Marea Britanie, dar și președinte al Comitetului de cercetare ISA în Clase Sociale și Mișcări Sociale (RC47), 1998-2000. În 2007 a primit Premiul Național pentru științe sociale și umaniste din Chile. Interviul a fost luat în Santiago, la 27 iulie 2013.

MB: Manuel Antonio, în ultimii 50 ani ați trăit cele mai triste și extraordinare momente din istoria lumii. La începutul carierei dumneavoastră ați fost președinte al Federației Studenților la Universitatea Catolică din Santiago, după care, în 1967, v-ați dus la Paris pentru a studia cu Alain Touraine. Nu ați fost antrenat în turbulențele din 1968. În 1970 ați revenit în Chile, pentru a descoperi o mișcare efervescentă, care îl va aduce pe Salvador Allende la putere. Dar sunt mai interesat de ultimii 40 de ani care au trecut de la lovitura de stat. Deci, spuneți-mi, ce făceați în 1973?

>>

MAG: După ce m-am întors din Franța am fost director al Centrului pentru Studii Sociale interdisciplinare. Era un centru marxist, în cadrul Universității Catolice, cu reprezentanți de seamă ai științelor sociale. La momentul loviturii de stat am fost expulzat din universitate, iar centrul meu a fost închis. Aveam 30 de ani și am fost pus în fața a două opțiuni: fie plecam în exil, fie rămâneam în țară. Am fost implicat în politica universitară, întotdeauna conectată la politica națională, așa că am ales să rămân.

MB: *Dar cum ați supraviețuit sub dictatură fiind un intelectual critic, un sociolog?*

MAG: Armata a preluat universitățile și le-a epurat de cei cu orientare politică de stânga, în unele universități aceștia alcătuind majoritatea. În altele, cum era Universitatea Catolică, aceștia erau o minoritate, dar o minoritate foarte importantă, prin producția lor intelectuală și influența pe care o aveau asupra studenților. Cei care au rămas au încercat să se adune sub umbrela unor instituții existente sau prin crearea de noi instituții. Același lucru s-a întâmplat în America Latină unde au fost regimuri militare. Un exemplu a fost CEBRAP, centrul de la São Paulo creat de Fernando Henrique Cardoso și colegii săi.

Nu am putut crea ceva nou, astfel încât ne-am unit sub umbrela FLACSO, Facultatea Latino-Americană de Științe Sociale, care, până la lovitura de stat, a fost o instituție vitală pentru formarea sociologilor și a absolvenților de științe politice. Această operațiune a fost susținută de fundațiile externe importante, cum ar fi Fundația Ford, Fundația Friedrich Ebert, fundații suedeze și chiar de guvernul britanic sub Harold Wilson. Mai târziu, când armata a pus capăt imunității diplomatice a unor astfel de organizații internaționale, am căutat adăpost sub protecția Bisericii și Academiei de Umanism Creștin (Academia de Humanismo Cristiano), creată de cardinalul Raúl Silva Henríquez, care după ce dictatura s-a încheiat, a devenit universitate. Dar, în anii 1980, au fost create alte centre - firme de consultanță, corporații - care au oferit protecție oamenilor de științe sociale.

MB: *Ce ați putut să faceți în aceste organizații, de exemplu, în FLACSO?*

MAG: Trebuie să vă amintiți că Chile a fost unul dintre sediile principale în America Latină pentru organizațiile internaționale. O dată cu lovitura de stat, afluxul de studenți s-a diminuat și FLACSO a devenit un fel de instituție pustie, dar cei care au rămas și nou-veniții ca mine s-au dedicat cercetării. La început, oamenii au venit să studieze cu noi în mod informal și, în unele cazuri - acest lucru este foarte interesant - unii profesori care au rămas la Universitate ne-au trimis studenții lor. Am oferit o mulțime de cursuri, fără nume și fără credite, mai ales mai târziu prin intermediul Academiei de Umanism Creștin. Am încercat să umplem un gol în educația noii generații. Ei au vrut să știe ce se întâmpla în țara lor și în America Latină, iar noi eram cei care făceam cercetare pe

aceste teme. Deci, a fost un fel de învățământ universitar liber, informal, deschis sau contra-universitar.

Dar predarea era o mică parte din munca noastră. Activitatea principală a fost de cercetare, o mulțime de seminarii, dezbateri, deplasări în străinătate și vizite ale oamenilor noi. A fost un fel de sociologie publică într-un context autoritar.

MB: *Cum se face că ați avut atât de multă libertate în timpul dictaturii?*

MAG: Ar trebui să înțelegi faptul că armata a încercat în fapt să preia controlul asupra a tot. În FLACSO, de exemplu, pentru că a fost o agenție interguvernamentală, au numit în Consiliu un general din forțele militare. Mai târziu el a fost promovată la gradul de colonel și apoi chiar a fost numit rector (cancelar) la Universitatea din Chile. Deși au încercat să controleze aceste organizații și Biserica Catolică de asemenea, a fost foarte dificil pentru ei să reușească. Au încercat să rupă contactele pe care le stabileam cu mișcările sociale, iar după primii doi sau trei ani de represiuni grele, au continuat să ne cenzureze publicațiile și rezultatele cercetărilor. Dar când au intrat în noua ordine economică a neoliberalismului, au avut nevoie și ei de studii de piață și cercetare, iar sondajele au fost din nou permise. Au încercat să controleze întrebările, dar a fost la un nivel inefficient și primitiv.

MB: *Dacă ați reușit să faceți atât de multă cercetare, au existat multe obstacole în calea colectării datelor?*

MAG: Aceasta este o întrebare interesantă. Știi, ca în orice dictatură, guvernul militar manipula datele într-o asemenea măsură încât nu ne putem baza pe acestea. A trebuit să ne producem propriile noastre date. De exemplu, Institutul Economic, CEPLAN, condus de Alejandro Foxley, care mai târziu a devenit Ministru de Finanțe în guvernul democratic, a fost forțat să creeze conturi paralele. Alte instituții au trebuit să calculeze propriul indice de preț, deoarece calculul făcut de guvern era într-atât de distorsionat.

MB: *Așa stăteau lucrurile când era vorba de date, dar care era situația privind partea teoretică? La acea vreme ce credeți despre dictatură și viitorul său?*

MAG: În America Latină în anii '60 am experimentat o nouă etapă în științele sociale, centrată pe Marxism. Aceasta a pus stăpânire pe universități și a înlocuit teoria modernizării. Dar realitatea dictaturii era cu totul nouă. Așa că am început să căutăm alte cadre teoretice. Astfel, așa spune că în acel moment, perspectiva gramsciană a fost foarte utilă în a arăta care sunt noile domenii. Aceasta a deschis o perspectivă nouă asupra realităților și o porțiță de ieșire din marxismul ortodox. De asemenea, acesta a fost un moment important pentru științele politice abia existaseră până atunci, luând în considerare faptul că sociologia era văzută drept știința socială de referință. Sociologia nu este utilă pentru studierea regimurilor politice, este favorabilă pentru studierea condițiilor sociale ale regimurilor

>>

sau pentru cercetarea actorilor sociali care se opun regimurilor, dar nu pentru a studia modul în care funcționează un regim politic. Deci, sociologii au devenit oameni ai științelor politice, "politologi" cum ne spuneam noi.

MB: *După ceea ce îmi spuneiți, s-ar crede că ați fost liberi să faceți orice ați fi dorit. Presupun că ați scris despre acest lucru, de asemenea?*

MAG: Oh, am scris foarte mult și am publicat aici, în Chile. În anii '80 FLACSO a început să publice o serie de cărți care au inclus chiar și lucrarea mea El Proceso politico chileno. Ți-am dat o copie a traducerii în limba engleză, Procesul politic din Chile. Am avut, de asemenea, revistele noastre, deși unele au fost interzise. În analiza lor finală, aceste dictaturi au fost regimuri autoritare, în sensul lui Juan Linz, mai degrabă decât regimuri totalitare fasciste care controlau viața privată. Desigur, unii au trăit și experiența unor astfel de controale invazive, dar acestea nu au fost în măsură să controleze intelectualii, cu excepția cazului angajamentului lor public. De exemplu, nu am fost invitați la TV. Dar puteam prezenta rezultatele cercetării noastre la radio. Am avut apariții în jurnalele noastre. Am oferit material intelectual pentru opoziție, în parte pentru că cercetarea noastră era conectată la experiența trăită de oameni. Am fost în măsură să ne bazăm pe experiențele din alte părți, cum ar fi tranziția de la dictatură în Spania (1976) pentru a arăta ce fel de opoziție era posibilă. Am devenit consilieri pentru organizațiile studențești.

MB: *Furnizați deja analize critice la începutul dictaturii?*

MAG: Da, chiar de atunci. De exemplu, la câteva luni după lovitura de stat, am organizat în mod clandestin Raportul Tribunalului Russell, împreună cu colegii mei expulzați din universitate. A fost parte dintr-o inițiativă internațională mai largă pentru a denunța crimele împotriva umanității din America Latină, dar mai ales din Chile. În special pentru că răsturnarea Allende a atras atât de multă atenție și preocupare din străinătate. În acele zile nu existau calculatoare și a trebuit să difuzăm raportul nostru pe copii de carbon!

În acest tip de regim existau spații, unele dintre ele protejate de Biserică, unele de organizații internaționale, și altele care nu erau deloc protejate instituțional, deoarece armatei nu-i păsa de acestea. Cred că, de asemenea, a fost ajutat de evoluția creștinilor democrați de la suport pentru lovitura de stat a opoziției, înspre protejarea intelectualilor de stânga. Acestea fiind condițiile, dacă ai fi vrut să reprimi intelectualii ar fi trebuit să reprimi creștin-democrații, ceea ce ar însemna reprimarea unui procent de 50 până la 70% din populație.

MB: *Ce s-a întâmplat cu ideile socialismului în timpul dictaturii?*

MAG: Mulți dintre noi au fost foarte activi în ceea ce s-a numit "renașterea socialistă", care este regândirea relației dintre socialism și democrație, un fel de eurocomunism. Privind la experiența chiliană din 1970-1973, dar nefiind înșelați de

retorică - pentru că retorica a fost foarte marxistă - ne-am întrebat ce era proiectul lui Allende? Acest lucru nu era social-democrație pentru că social-democrația nu încearcă să transforme capitalismul. În acest sens, la acel moment - pentru noi - să fii numit un social-democrat a fost o insultă. Ulterior, aceasta a fost o afirmație elogioasă! Era o încercare de a crea un socialism democratic fără nici un precedent istoric sau un cadru teoretic. Nu a fost nici o experiență cu marxiști aleși în mod democratic de stat, în guvern, încercând în mod explicit să facă o tranziție la socialism.

MB: *Atunci, ce a însemnat înfrângerea lui Allende?*

MAG: Din nou, specificitatea mișcării de stânga din America Latină este relevantă. Aici au fost partidele leniniste clasice care au văzut înfrângerea din punct de vedere militar. Desigur, au avut dreptate, a fost o înfrângere militară de stânga, dar a fost, de asemenea, un eșec al unui proiect, un eșec în confruntarea cu ceea ce făceau Allende și Unitatea Populară. Ei au încercat să facă două lucruri: să mențină democrația și să facă socialism. Dar cu ce? Cu un cadru leninist! Dar așa ceva era imposibil, deoarece presupunea o putere dublă, iar puterea populară a fost, în parte, deja în structurile lui Allende.

MB: *Înțeleg. Atunci, ceea ce spuneiți este că teoria leninistă nu corespunde proiectului socialist democratic?*

MAG: Da, discursul leninist nu era apropiat proiectului, dar a speriat atât clasele de mijloc cât și alte clase, având ulterior consecințe fatale. În al doilea rând, în cazul în care vrei să faci o revoluție, care înseamnă schimbări drastice și rapide în schimbarea modelului socio-economic și politic într-un timp scurt, conform teoriei leniniste, ai nevoie de metoda revoluționară, care implică un grup care preia puterea de stat și creează noi instituții și o ordine socială nouă, care implică violență și arme.

MB: *De acord. Deci, care este teoria proiectului socialist democratic? Ce înlocuiește violența și armele?*

MAG: Majoritatea socio-politică. Dacă ai majoritatea politică - majoritatea socială și politică - în cadrul democratic, ai câștigat. Ai izola acele forțe care doresc să distrugă instituțiilor socialiste și restaurarea sistemului capitalist. Crearea unei majorități politice este absolut diferită de la o țară la alta. Dacă aș fi fost argentinian aș spune că importantă este preluarea partidului Peronist. Câștigi conducerea partidului Peronist și vei câștiga majoritatea.

În Chile, pentru a scurta o poveste lungă, ai o societate construită după anii 1930, prin relația strânsă dintre partide și mișcările sociale. Să luăm ca exemplu mișcarea studențească - a fost o federație în care concurenții electorali se aflau pe listele a diferite partide. Politica studențească a fost aproape ca o filială de tineret a partidului. Aceasta nu înseamnă manipulare, ci un fel de amestec, împletire care a însemnat că mișcarea studențească nu a fost niciodată separată de politica națională.

>>

În general, nu a fost o clasă socială în termeni stricți, dar fiecare clasă economică a fost organizată în legătură cu partidele.

MB: *Deci, cum ați face pentru a crea o majoritate politică?*

MAG: Cum creezi majoritatea? Printr-o coaliție de partide. Și cum să creezi o majoritate într-o țară împărțită între trei forțe politice principale - fiecare cu mai multe părți în interiorul ei? Dreapta a inclus liberalii și partidele conservatoare, și apoi în anii '60 Partidul Național. Centrul, în anii '30 și '40, a fost reprezentat de Partidul Radical, iar mai târziu a fost înlocuit de forțele creștin-democrate. Și stânga a inclus comuniști și socialiști, dar în anii '60 și alte partide minore, care s-au separat ulterior de centru. Atât timp cât stânga nu are o majoritate politică pentru transformarea întregii societăți, trebuie să facă o alianță cu unul dintre ceilalți poli, centrul, mai degrabă dreptul. În alegerile parlamentare din 1973 Allende sau, mai degrabă Unidad Popular a primit 44%, iar 44% într-un sistem democratic nu reprezintă o majoritate.

MB: *Dar pentru a face o coaliție de centru înseamnă să compromiți proiectul de transformare?*

MAG: Fără îndoială. Aceasta este întreaga problemă. Dar ce ar spune prietenul tău Gramsci? Ai face compromisuri pentru a încerca să convingi un aliat, dar cu forțele de mobilizare și sociale, nu cu arme. Asta este politica. Aceasta a fost principala lecție a anului 1973. Dacă dorești o transformare majoră a societății într-un cadru democratic și să aprofundezi acest cadru democratic - trebuie să ai majoritatea politică. Electro-

ratul majoritar, care are mai multe voturi decât oricare altă parte, nu este suficient, ai nevoie de o majoritate social-politică, exprimată în procente de voturi mai mari de 50%. Într-unul din discursurile sale celebre, în jurul 1974, Berlinguer [secretar național al Partidului Comunist italian, 1972-1984], spunea: "Vom câștiga următoarele alegeri din Italia, dar nu vom avea biroul în cazul în care creștin-democrații nu ni se vor alătura la guvernare". Pentru a face transformări majore ai nevoie de o majoritate care să izoleze forțele conservatoare, restorationiste și militare.

În rezumat, în perioada de după lovitura de stat lucrăm pe ceea ce am numit renovare socială pentru a crea un nou cadru teoretic pentru a aborda relația dintre democrație și socialism. Acest lucru a implicat discutarea dilemei pe care o indici, dar discuția a fost de fapt asupra justificării construcției unei coaliții creștin-democratice pentru a lupta împotriva dictaturii. Din 1980 Partidul Comunist a fost împotriva acestei strategii.

MB: *Data viitoare vom discuta despre implicațiile acestei strategii "majoritare" pentru răsturnarea dictaturii și limitele pe care le-a stabilit pentru regimul politic care a urmat. Pentru moment vă mulțumesc, domnule Manuel Antonio pentru această relatare fascinantă a vieții și gândirii sub dictatură. ■*

> Împotriva tuturor inegalităților

de **Elizabeth Jelin**, IDES (Instituto de Desarrollo Económico y Social), Argentina și Membru în Comitetul Executiv ISA, 1986-1990

Elizabeth Jelin este un sociolog argentinian bine cunoscut pentru activitatea ei în domenii precum drepturile omului, memorii din timpul represiunii politice, cetățenie, mișcări sociale, gen și familie. Este autoarea a numeroase cărți, printre care numără *Los trabajos de la memoria* (2002, inclusiv ediția nouă, apărută în 2012) (publicată în engleză cu titlul *State Repressions and the Labors of Memory – Represalii ale statului și travaliile memoriei*), *Fotografía e identidad* (2010) (*Fotografie și Identitate*), *Women and Social Change in Latin America – Femeile și schimbarea socială în America de Sud* (1990). Este profesor colaborator la numeroase universități și membră în mai multe comitete academice, inclusiv în Consiliul de Cercetare în Științe Sociale (Social Science Research Council), la Institutul de Cercetare al Națiunilor Unite pentru Dezvoltare Socială (United Nations Research Institute for Social Development), și la Institutul pentru Studii în Domeniul Muncii (Institute of Labor Studies) din cadrul ILO și ISA. În prezent este membră în Comitetul Academic de la Wissenschaftskolleg zu Berlin, Cercetător Senior la CONICET (Consejo Nacional de Investigaciones Científicas y Técnicas of Argentina) și la IDES (Instituto de Desarrollo Económico y Social) din Buenos Aires, și Profesor în cadrul Programului Doctoral în Științe Sociale UNGS (Universidad Nacional de General Sarmiento). În 2013, i-a fost acordat cel mai înalt premiu pentru contribuții științifice în Argentina, respectiv Premiul Național Bernardo pentru Activitatea de Cercetare în Domeniul Științelor Sociale.

Elizabeth Jelin.

Aveam doar 16 ani când a venit vremea să-mi aleg o carieră universitară. Etapa modernizării Universității din Buenos Aires era în plin avânt, iar eu am ales specializarea Sociologie, recent deschisă în cadrul Facultății de Filosofie și Litere. A fost un salt adolescentin într-un tărâm necunoscut și misterios. Nimeni în jurul meu nu știa ce înseamnă sociologia. Cu toate acestea, sociologia (sau poate o perspectivă mai cuprinzătoare asupra științei sociale, nelimitată la câmpul disciplinar) a devenit curând o parte din mine, și a rămas astfel pentru tot restul vieții mele. Momentul istoric a fost deosebit: controversele și dezbaterile politice privind introducerea unui sistem privat de învățământ în Argentina erau intense și chiar au dat naștere unor proteste stradale. Am fost printre cei care s-au adunat pentru a susține un învățământ public liber, laic și universal. Din acel moment, viața mea personală, interesele academice și angajamentele civice și politice au fost ferm integrate în personalitatea mea. Mi-ar fi imposibil, și nici nu-mi doresc să le separ.

După experiența mea ca asistent de cercetare în Buenos Aires și după cercetări și cursuri suținute în Mexic mi-am făcut studiile doctorale în Statele Unite. Am aterizat în New York la sfârșitul anilor '60: în mai 1968, înscrierile libere la City University, protestele împotriva invaziei SUA în Cambogia (la care

>>

am participat fiind într-o etapă avansată a sarcinii) și începutul unui nou val de feminism au întărit modul în care viața mea personală și de familie, dar și convingerile mele politice s-au integrat total și inevitabil în agenda mea academică.

Centrul atenției mele au fost inegalitățile sociale și lupta pentru dobândirea egalității și dreptății. Mi-am schimbat subiectele și preocupările în funcție de nevoile și evenimentele timpului și de contextul social în general: în anii 1970 m-au interesat migrația către orașele Americii Latine, femeile din sectoarele urbane populare la acea vreme, inegalitățile de gen pe piața muncii, și inițiativele și protestele muncitorilor privind condițiile de muncă; în anii 1980 subiectele de interes pentru mine au fost noile mișcări sociale și lupta pentru dobândirea cetățeniei și pentru respectarea drepturilor omului în perioada tranziției politice din America Latină; recent m-au interesat îndeosebi inițiativele privind rememorarea perioadei de violență și represiune politică și implicațiile mai largi ale mișcărilor civice pentru drepturi sociale, economice și culturale.

Îmi pasă de oameni. Studiez obiceiurile cotidiene, de la aspectele cele mai intime și personale până la aspectele colective, la nivel public sau politic – de aici interesul meu constant față de familie și față de practicile de îngrijire. Explorez semnificațiile și sentimentele care motivează acțiunea, precum și cadrul instituțional și structural în care se petrec. Încerc să văd dincolo de cuvinte, să încorporez un limbaj vizual (în special fotografii) și comportamente. O constantă a cercetărilor mele este interesul față de fenomene sociale din perspectiva complexității temporale și acționale reprezentate. În viziunea mea, cheia pentru înțelegerea lumii sociale și perspectiva asupra viitorului este dată de conexiunea dintre istorie și biografie, dintre ritmul și viteza schimbărilor, dintre aspecte conjuncturale și cea „longue durée”.

Una dintre pasiunile mele este observ dezvoltarea înclinațiilor critice ale celorlalți, să văd cum aceștia își deschid mintea și inima către gânduri și experiențe noi. Complimentul suprem privind activitatea mea este când mi se spune „Mi-a dat de gândit”. În relația mea cu studenții, aceasta implică o preocupare permanentă față de modul în care aceștia, ca tineri reprezentanți ai mediului academic, devin cercetători. Zeci de ani am dedicat o bună parte din timpul și eforturile mele studiind etapele care conduc la formarea tinerilor cercetători. Curiozitatea științifică și experiența de viață sunt fundamentale; apoi începe un proces de descoperire, de însușire a modului de a formula întrebări proprii, de a căuta primele răspunsuri, de a recunoaștere a faptului că fiecare „stăm pe umerii celorlalți”.

Formulele standard nu funcționează. Nu este ușor să stimulezi curiozitatea științifică fără a-ți impune propriile păreri și fără a-ți afirma autoritatea justificată de experiență. Modul meu de lucru implică în primul rând descurajarea individualismului și a izolării și sprijinul pentru un dialog egal și colaborare. Am lucrat astfel în poziția de coordonator al programului de formare a studenților pentru studiul „Memories of Repression” (Memorii din timpul regimului opresiv), alături de participanți din șase țări latino-americane. Aceasta este responsabilitatea mea principală în Programul Doctoral de Științe Sociale (coordonat de Universidad Nacional de General Sarmiento în colaborare cu Instituto de Desarrollo Económico y Social din Buenos Aires).

Călătoare neobosită, am trăit, predat și participat la cercetări în multe locuri, în Sudul și Nordul Americii, Europa și chiar mai departe. Trăiesc și lucrez în Buenos Aires, dar am numeroase contacte internaționale. Privind acest din urmă aspect, obiectivul meu e clar: trebuie să le demonstrez colegilor mei din centrele academice recunoscute din Vest că și „periferia” poate contribui la evoluția cunoașterii și la fluidizarea informației. Muncind în contrasens cu aranjamentele geopolitice curente, provocarea este de a dezvolta perspective cosmopolite care să includă evenimentele din afara propriilor granițe. De fapt cercetarea cosmopolită s-a născut și a fost susținută de către periferie, întrucât cercetătorii de la periferie trebuie să cunoască ceea ce realizează centrul. De asemenea, aceștia trebuie să interpreteze cunoașterea „centrului” în relație cu ceea ce realizează mediu academic autohton. În schimb, cercetătorii din centru ar putea considera că propriile realizări academice sunt ipso facto universale, generale și chiar teoretice. Pe termen lung, această atitudine – prea adesea însușită de instituții și sisteme de evaluare – are consecințe puternic negative, atât în ceea ce privește pierderea unor informații semnificative și importante pentru evoluția disciplinelor noastre, cât și în ceea ce privește valorile și obiectivele privind egalitatea la nivel mondial. Să continuăm să lucrăm în mod susținut pentru eliminarea acestor dezechilibre și inegalități. ■

> Sociologul istoric

de **Immanuel Wallerstein**, Universitatea Yale, SUA și Președinte al ISA între 1994 și 1998

Immanuel Wallerstein.

Contribuțiile lui **Immanuel Wallerstein** la științele sociale sunt marcate de o jumătate de secol de cărți premiate și articole, începând cu studiul său asupra colonialismului și a mișcărilor pentru eliberarea națională din Africa în anii 1960. De acolo el s-a orientat spre studiul academic - din punct de vedere istoric - al emergenței și dinamicii „sistemului global modern”. În anii 1970, abordarea lui Wallerstein din perspectiva sistemului global a revitalizat sociologia ca preocupare comparativ-istorică. Programul lui de cercetare a creat un spațiu primitiv pentru cercetătorii din științele sociale din America Latină, Africa și Asia. În același timp, el a colaborat cu mulți cercetători din alte discipline pentru a regândi sensul științelor sociale. Călător neobosit, a activat într-o multitudine de organizații, printre altele fiind și Președintele Asociației Internaționale a Sociologilor (ISA). În timpul mandatului s-a dedicat incluziunii sociologilor din întreaga lume, în special a celor din Sudul global. Contribuțiile sale pe parcursul întregii vieți au fost recunoscute recent de ISA, fiind primul câștigător al Premiului pentru Excelență în Cercetare și Practică.

Nu sunt sigur că sociologia este vocația mea. Ca student, am cochetat cu toate științele sociale. Când m-am decis ca la masterat să studiez sociologia, a fost pentru că am simțit că sociologia, din punct de vedere al structurii organizaționale sub care funcționa, se va dovedi mult mai puțin coercitivă decât celelalte „discipline” pe care puteam să le studiez. Privind în urmă, cred că am avut dreptate în această privință.

Am devenit membru al departamentului de la Universitatea Columbia, care la acea vreme (anii 1950) se considera (cu destulă dreptate) centrul lumii sociologiei. Eu nu mă potriveam, totuși, cu ceea ce se aștepta de la studenții din Columbia. Nu făceam dizertația nici cu Merton, nici cu Lazarsfeld. Eu eram interesat de Africa, singurul din departament care avea un astfel de interes. Și Paul Lazarsfeld mi-a spus la un moment dat că sunt singurul masterand care a auzit de Revoluția Franceză. Un pic exagerat fără îndoială, dar a prevestit spre ce mă voi îndrepta. Din fericire, cei de sus erau cumva amuzați de calitățile mele ezoterice și m-au tolerat.

Am început să predau la Columbia ca asistent în 1958. În 1963, Columbia a avut primul val de studenți care fuseseră în

>>

Corpul Păcii – cu alte cuvinte, studenți care fuseseră în ceea ce noi numeam la acel moment Lumea a Treia și care erau în mod evident interesați de politica și economia lumii din afara Statelor Unite. Cursurile pe care le țineam (singur și în colaborare cu Terry Hopkins) erau foarte populare printre acești studenți (și printre studenții celorlalte departamente de științe sociale).

Apoi a urmat revolta studenților din 1968. Studenții de la sociologie erau în prima linie, și angajații cei mai tineri erau implicați la fel de mult. Revoluția-lumii din 1968 nu a schimbat doar politica participanților, ci și perspectivele lor epistemologice. Am scris despre asta un articol intitulat „Cultura sociologiei în devălmășie: impactul lui 1968 asupra sociologilor americani”. În 1970-1971 am scris Volumul I din Sistemul Global Modern. Începusem să consider eticheta de „sociolog” un pic cam vagă pentru a-mi descrie imaginea de sine. Am început să mă gândesc la mine ca la un „cercetător istoric în științele sociale”.

Problema descrierii propriei persoane a început să devine din ce în ce mai serioasă, și asta se întâmpla în două feluri sau pe două fronturi. Prima dată era imaginea pe care o aveau alții despre mine, în special cei din afara Statelor Unite. În Europa, și mai ales în Franța unde am petrecut mult timp, alți cercetători, care scriau despre vederile mele despre diverse lucruri, mă descriau în felurite moduri: de cele mai multe ori ca un istoric sau ca un istoric al economiei, ca un economist, sau o combinație a acestora, ca un sociolog.

Dar problema cea mai mare era în Statele Unite. Ca mulți alți sociologi, trimiteam și eu proiecte pentru finanțare diverselor fundații. M-am întâlnit probabil cu o problemă neobișnuită, mai ales dacă trimiteam proiecte către Fundația Națională pentru Știință. Chiar și cu simpatia binevoitoare a coordonatorului, evaluările erau de două feluri – două foarte entuziaste și două complet negative. Am înțeles că aceasta reflecta o ruptură epistemologică serioasă referitoare la ceea ce reprezintă știința „bună”. Și mi-am întors atenția către studiul originilor și parametrilor a ceea ce am început să numesc „structuri ale cunoașterii”.

Această muncă m-a condus către o mai bună înțelegere a disciplinelor (și deci a „vocațiilor”) în care ne împărțim munca – istoria lor, validitatea lor și viitorul lor. Cred că ceea ce noi numim discipline reprezintă trei lucruri diferite. (1) Sunt o revendicare intelectuală a autonomiei unei categorii de fenomene cu granițe relativ clare, astfel încât cercetarea se situează fie între sau în afara granițelor. (2) Sunt structuri organizaționale care revendică un teritoriu și își urmăresc revendicările drepturilor exclusive sau primordiale asupra acestui teritoriu în organizațiile din universități, jurnale și în organizațiile naționale și internaționale. (3) Sunt o cultură de referințe comune, moduri de lucru și figuri de eroi pe care organizațiile îi obligă pe indivizi să le respecte și să le valideze.

În raportul Comisiei Gulbenkian² pe care l-am coordonat, am

susținut că cele trei sensuri ale disciplinelor se potriveau destul de bine împreună în perioada 1870-1950, dar că, după această perioadă a apărut o disjuncție cauzată de mai mulți factori. Rezultatul a fost situația noastră curentă, în care revendicarea intelectuală a unor granițe este contestată vehement și munca efectuată sub oricare dintre etichete se suprapune în mod considerabil cu cea făcută sub alte etichete. Un rezultat este cererea mare de cercetare inter-(multi-trans-, etc.) disciplinară.

În același timp, revendicările organizaționale asupra anumitor teritorii sunt, mai presus de orice, mai puternice decât niciodată, și în mod sigur mai rezistente la orice încercare de redefinire a granițelor. Și „culturile” diverselor discipline au evoluat mai puțin decât se pretinde de obicei, lucru ce poate fi atestat dacă ne uităm la referințele bibliografice ale articolelor științifice.

În final, există ceea ce eu cred că se întâmplă cu sistemul global în care ne găsim, pe care eu îl văd ca pe o economie mondială capitalistă. Cred că trăim în criza structurală a acestui sistem și acest lucru ne obligă pe toți să fim interesați într-un mod foarte activ de rezultatele posibile ale acestei crize structurale. Datez începutul acestei crize structurale cel puțin pe la revoluția mondială din 1968 și anticipez că această criză nu va fi rezolvată în următorii 20-40 de ani. Ca rezultat, am scris destul de mult despre această criză structurală, consecințele ei cele mai probabile și alegerile morale și politice pe care le implică.

De aceea, când mă întrebă cineva ce fel de muncă fac, în prezent spun că munca mea se petrece în trei arene diferite. În primul rând, încerc să analizez parcursul istoric al sistemului global modern. În al doilea rând, încerc să analizez criza structurală în care sistemul global se află momentan. Și în al treilea rând, încerc să analizez criza din structurile de cunoaștere, care este parte a crizei structurale a sistemului global modern, dar care necesită de asemenea o analiză particulară detaliată.

Acest trio de activități este vocația mea. Și cea mai bună scurtă descriere a acestei vocații este cea a unui sociolog istoric. Ar trebui totuși să menționez că am un doctorat în sociologie și că toate funcțiile pe care le-am deținut au fost în departamente de sociologie. Mai mult, desigur, am fost președintele Asociației Internaționale de Sociologie (ISA). Nu văd niciun motiv pentru care ar trebui să renunț la aceste afiliere organizaționale, din moment ce nicio altă afiliere nu ar fi mai potrivită. Și sociologia, așa cum am spus mai devreme, este probabil cea mai tolerantă cu privire la poziționarea mea, în comparație cu celelalte discipline. ■

¹ Craig Calhoun, ed. (2007). *Sociology in America: A History*. "Sociologia în America: o Istorie". Chicago: University of Chicago Press, pp.427-437

² Immanuel Wallerstein (coordonator). (1996). *Open the Social Sciences: Report of the Gulbenkian Commission on the Restructuring of the Social Sciences*. "Deschideți Științele Sociale: Raport al Comisiei Gulbenkian asupra restructurării științelor sociale" Stanford: Stanford University Press.

> Zilele de iunie în Brazilia

de **Ruy Braga**, Universitatea din Sao Paulo, Brazilia, Membru al Consiliului Comitetului de Cercetare privind Circulația Forței de Muncă (RC44) și **Ricardo Antunes**, Universitatea de Stat din Campinas, Brazilia

Protestele din luna iunie din Brazilia marchează atât limitările, cât și epuizarea motorului creșterii economice.

Iunie 2013 va rămâne în istoria mișcărilor sociale din Brazilia. Începând din 6 iunie cu un marș în Sao Paulo, care a atras aproximativ 2000 de oameni în protestul împotriva creșterilor prețului transportului public, tinerii din Movimento Passe Livre (MPL) [Mișcarea pentru Călătorii Gratuite] nu și-ar fi putut imagina că vor zgudu-i țara într-o acțiune explozivă de asemenea amploare cum numai campania pentru alegerile directe din 1984 a avut-o, în timp ce țara se afla încă sub dictatură militară.

Într-adevăr, între 19 și 23 iunie, în aproximativ 400 de orașe incluzând 22 de capitale de stat, conform unui studiu realizat de către Institutul Brazilian de Opinie Publică și Statistică (IBOPE), aproximativ 6% din populația braziliană a ieșit pe străzi în demonstrații și marșuri. Există

trei principale motive pentru acest val al mobilizărilor populare. Primul îl reprezintă epuizarea modelului actual de dezvoltare bazat pe exploatarea flexibilă a forței de muncă ieftine, pe generarea de locuri de muncă și redistribuirea venitului. Al doilea motiv este reprezentat de adâncirea crizei economice globale, cu implicații negative pentru regimul actual de acumulare din Brazilia, ce conduce la o încetinire a creșterii economice. Al treilea motiv este dat de starea, mai mult sau mai puțin latentă, a nemulțumirilor sociale, care au însoțit creșterea Produsului Intern Brut (PIB) între 2005 și 2010, stare ce s-a transformat într-o indignare larg răspândită la nivelul populației, transpunându-se în ieșirea masivă în stradă în ultimele luni.

Primul mandat al președintelui Lula a fost marcat de politici eco-

nomice ortodoxe și a sfârșit într-un scandal de corupție răsunător. Acest lucru a obligat guvernul să își redirecționeze activitatea, crescând și mai mult cheltuielile sociale, crescând salariul minim peste nivelul inflației și consolidând încrederea populației. Așa cum politologul André Singer a demonstrat, această strategie a ajutat la consolidarea sprijinului electoral pentru modalitatea președintelui de reglementare economică a celor mai sărace sectoare ale populației braziliene.

Mai mult, pentru a gestiona creșterea poverii create de datoria publică și pentru a recupera sprijinul din partea unor sectoare importante ale clasei muncitoare, guvernul federal a promovat formalizarea pieței muncii. Acest proces a furnizat muncitorilor un grad mai mare de protecție socială. Accelerarea creșterii economice din ultimul dece-

>>

niu, acompaniată de creșterea prețurilor la mărfurile braziliene a făcut posibilă combinarea creșterii cheltuielilor sociale și a expansiunii protecției forței de muncă.

Cu toate acestea, au apărut treptat tendințe critice ascunse în cadrul actualului regim hegemonic. În plus față de progresele cu formalizarea, piața muncii în creștere și câștigurile actuale din salariile minime, actualul model de dezvoltare a condus, pe de altă parte, la creșterea numărului de accidente la locul de muncă, la intensificarea fluctuației salariaților, la o rată mai mare a forței de muncă externalizate, un program de lucru mult mai flexibil, împreună cu un declin relativ în investițiile în transportul public, sănătate și educație.

Această fațetă a modelului a promovat o stare mai mult sau mai puțin permanentă de neliniște în rândul lucrătorilor, în special printre lucrătorii mai tineri – necalificați, neaparținând unui sindicat, semicalificați și prost plătiți. Nu ar trebui să uităm că în ultimii 10 ani, 94 % din locurile de muncă, create în cadrul pieței formale de forță de muncă, sunt plătite cu mai puțin de 1.5 ori salariul minim (în jur de 450 USD).

Dat fiind că 65 % din locurile de muncă formale au fost ocupate de către tineri, cu vârste între 18 și 28 de ani, putem să înțelegem de ce nemulțumirile sociale generate de epuizarea modelului curent s-au concentrat în special asupra acestui grup, determinându-l să joace un rol cheie la începutul zilelor de iunie. Potrivit cercetării realizate de firma

de consultanță „Plus Marketing”, în timpul marșului din 20 iunie 2013, din Rio de Janeiro, cei mai mulți dintre protestatari erau salariați (70.4%), ce câștigau mai puțin de un salariu minim (34.3%). Dacă îi adăugăm pe cei care câștigă până la de 3 ori salariul minim (30.3%), atunci mai mult de 64% dintr-un milion, care au ieșit pe străzile din Rio de Janeiro, fac parte din acest proletariat urban aflat în situații precare.

Mai mult, dovezi ale unei creșteri evidente a grevelor din țară au fost vizibile deja încă din 2008. Conform informațiilor actualizate ale Departamentului de Studii Statistice și Socio-economice (DIEESE), după 2010, numărul grevelor a crescut, astfel că în 2012 acesta era cu 75% mai mare decât în 2011, atingând un prag minim doar în anii 1989 și 1990. Combinarea unei creșteri economice lente și a unei piețe a muncii încă puternică ajută la explicarea acestui fenomen important.

În momentul de față, mișcarea politică cu mai multe forme, pe care o vedem pe străzi, este destul de diferită de altele care au avut loc în istoria recentă a Braziliei. Mai mult, putem observa schimbări în profilul demonstranților: la început ei au fost studenți și muncitori care foloseau transportul public și care, prin intermediul MPL, din 2005, au organizat demonstrații în câteva orașe, precum Florianópolis, Porto Alegre, Vitória, Salvador, în plus față de activitățile tinerilor aflate în legătură cu diferite partide de stânga. Acestea au crescut gradual și după represiunea violentă a poliției în timpul marșului din 13 iunie, din orașul Sao Paulo, proteste-

le s-au extins, atingând periferiile orașului, unde o mulțime plebee de tineri a început procesul de mobilizare care a blocat câteva străzi. Ulterior, această masă de tineri și lucrători trăind în condiții precare au atras clasa muncitoare tradițională: pe 11 iulie, aproximativ 3 milioane de oameni au participat la o grevă generală care a blocat principalele capitale de stat ale țării.

În concluzie, aceste greve și demonstrații au distrus mitul conform căruia Brazilia este o țară din clasa de mijloc, pe cale să devină cea de-a cincea putere economică globală – o țară în care majoritatea este mulțumită de conducătorii ei și de modelul de dezvoltare curent. Ciclul actual de mobilizare a relevat existența unei profunde îngrijorări față de actualul model de dezvoltare, așadar protestele vor dura probabil mai mult timp.

Există în acest moment o preocupare crescândă cu privire la contradicția dintre, pe de o parte, reluarea ciclului de privatizare, ilustrat de recenta privatizare a porturilor, aeroporturilor și a autostrăzilor federale, și, pe de altă parte, revendicările populației pentru drepturi universale în domenii precum sănătatea, educația și transportul public. Sau mai bine zis, după cum exprima o propoziție larg repetată de pe o pancartă din zilele de iunie: „Nu este vorba despre cenți, este vorba despre drepturi!”. ■

> Limitele “Revoluției”

de Asef Bayat, Universitatea din Illinois, Urbana-Champaign, SUA

| *Președintele Morsi înfruntă militarii.*

E liberarea fostului președinte Hosni Mubarak din închisoare, pe 22 august 2013, reprezintă un punct de cotitură; aceasta marchează o restituire contra-revoluționară care a început, probabil, a doua zi după demisia lui Mubarak, din 11 februarie 2011, dar a culminat pe 3 iulie 2013, atunci când generalul el-Sisi l-a alungat cu forța pe președintele ales, Mohamed Morsi, omul Frăției Musulmane is-

lamiste. Armata a anulat Constituția și a instalat un guvern civil interimar care să organizeze noi alegeri pentru un nou președinte, parlament și constituție. Într-o represiune violentă care s-a soldat cu mai mult de 1000 de morți (inclusiv 100 de polițiști), generalii au încercat să-i potolească pe Frații Musulmani sfidători. Cu Frații Musulmani în retragere și opoziția “liberal-seculară” în dezordine, Mubarakiiștii aflați în extaz au continuat ofensiva în mass-media, pe

>>

străzi și în instituțiile de stat. O orgie a șovinismului național, dezinformării și necumpătării a alimentat fanteziilor de restabilire a fostului regim. Vechea gardă – șefii de securitate, șefii serviciilor secrete, marii oameni de afaceri și șefii mass-media au câștigat încrederea publică. Curând, supravegherea a început să se extindă de la Frații Musulmani și să vâneze orice figură cunoscută considerată a sfida noua conducere – inclusiv de stânga, liberală și revoluționară. Chiar Mohamed El-Baradei, fostul vice-președinte al noului guvern nu a fost cruțat. Uimiți, revoluționarii (cei dispersați în circumscripții, care au inițiat și au dus mai departe revolta din 25 ianuarie 2011 sub cauza “pâine, libertate și dreptate socială”) au observat continuarea contra-revoluției.

Cum s-a putut întâmpla această întoarcere după mai mult de doi ani de luptă revoluționară neîncetată? Dacă revoluțiile sunt despre o schimbare profundă, atunci toate revoluțiile poartă în ele însele germenii contra-revoluției, așteptând o șansă de a lovi; dar rareori reușesc, în primul rând pentru că le lipsește un larg sprijin popular. Infamul „18 Brumar” al lui Ludovic Bonaparte nu a durat mult, iar Revoluția Franceză s-a reafirmat. Revoluțiile din 1848 din Europa au depășit valul formidabil al contra-revoluțiilor, în timp ce noile democrații au învins vechea ordine în cursul a două decenii. În secolul al XX-lea, intrigile interne și războaiele internaționale împotriva revoluțiilor din Rusia, China, Cuba și Iran au eșuat toate, deși au transferat asupra acestor revoluții o profundă conștiință asupra factorilor de securitate și represiune. În Filipine, loviturile militare de stat consecutive împotriva guvernului Cory Aquino, după “Revoluția Poporului” anti-Marcos din 1986, au fost toate neutralizate. Numai în Nicaragua, o experiență rară de politică democratică după revoluția din 1979, contra-revoluția a reușit prin mijloace electorale; contra-războiul sprijinit de SUA a subminat puternic guvernul revoluționar Sandinist, asigurând astfel victoria electorală a can-

didatei de dreapta Violeta Chamorro în 1990.

Dar în Egipt, întorsătura evenimentelor nu a fost foarte exagerată. Egipt, Tunisia și Yemen, așa cum am arătat în altă parte¹, nu au experiența revoluțiilor în sensul secolului XX, de revizuire rapidă și radicală a statului; mai degrabă, au experimentat “refo-luții” sau revoluții care au dorit să facă presiuni pentru reforme în și prin instituțiile statelor respective. În această traiectorie paradoxală, revoluționarii s-au bucurat de un sprijin popular masiv, dar le-a lipsit puterea administrativă; au câștigat o supremație remarcabilă, fără a conduce de fapt și, în consecință, au trebuit să se bazeze pe instituțiile statelor respective (de exemplu, ministerele, aparatul de stat judiciar, armata) pentru a schimba lucrurile. Bineînțeles că a fost naivă așteptarea ca astfel de instituții cu interese adânc înrădăcinate să se schimbe. În orice caz, au rămas sfidătoare, așteptând o șansă de a contraataca. Revoluționarii au conștientizat rapid care este handicapul lor, dar nu au putut face mai mult decât să conducă proteste de stradă, de altfel eroice, pentru că nu aveau o organizare solidă și coerentă, o conducere puternică, ca să nu mai vorbim de puterea coercitivă de a implementa atunci când este necesar.

Astfel, în timp ce revoluționarii non-islamști au fost marginalizați rapid, Frații Musulmani extrem de bine organizați au reușit, deși cu o majoritate subțire, să formeze un guvern prin alegeri libere. Dar nu au reușit să îndeplinească cerințele revoluției – “pâine, libertate și dreptate socială”. S-au concentrat pe consolidarea propriei puteri, chiar dacă acest lucru a însemnat compromisul cu instituțiile de “stat profund”, cum ar fi poliția și serviciile secrete, care aveau nevoie, de fapt, de o revizuire majoră. Au acordat o putere foarte mare religiei pentru a justifica guvernarea, au avut fantezia de a “islamiza” statul, au continuat cu economia neoliberală și au arătat o incapacitate remarcabilă de guvernare. Deja disprețuită de nenumărații su-

porterii ai lui Mubarak, Frăția a început rapid să piardă simpatia multor oameni obișnuiți care sprijiniseră președinția lui Morsi. Până la sfârșitul primului său an, președintele Morsi și ai săi au fost considerați un obstacol în aprofundarea revoluției. Astfel, opoziția față de modul de conducere al Frăției în practică, “a aliat” revoluționarii anti-Mubarak cu Mubarakistii contra-revoluționari, care, împreună cu milioane de egipteni dezamăgiți, au stârnit revolta din 30 iunie. Mișcarea (de rebeliune) tamarrod a servit ca un catalizator pentru a media “alianța” acestor cetățeni aliați. Activiștii săi au lucrat zi și noapte, luni de zile, înainte de 30 iunie, pentru a mobiliza disidența, au susținut ei, aproximativ 22 de milioane de semnături de neîncredere, cu scopul de a-l demite pe președintele Morsi.

Văzând disidența imensă, fără o conducere unificată puternică, armata a încurajat și a sărit pe val pentru a-și conduce “teritoriul”, introducându-se ca lider al “revoluției anti-Morsi”. În acel moment, mulți egipteni au văzut intervenția armatei ca pe o “coerciție revoluționară” necesară pentru a elimina bariera-cheie, anume conducerea Frăției, despre care au considerat că a blocat revoluția. Dar și-ar fi putut imagina cu greu ceea ce urma să facă generalii și partenerii lor contra-revoluționari după 3 iulie. Rapoartele cercurilor militare și contra-revoluționare care sprijină tamarrod cu intenția de a-l alunga pe Morsi nu ar trebui să ascundă autentică disidență larg răspândită pe care conducerea Frăției o instigase deja. Există o diferență între ceea ce liderii tamarrod au avut în vedere și ideea populară de tamarrod care a fascinat imaginația a milioane de egipteni înaintea rebeliunii din 30 iunie. Într-una dintre conversațiile mele aleatorii cu oamenii de pe străzi, am vorbit și cu un bărbat, tatăl a patru copii și mecanic pentru bărci pentru turiști, care și-a lăsat familia în urmă în orașul Aswan, din sud, ca să vină la Cairo pentru un loc de muncă, deoarece își pierduse slujba. Supărat pe Morsi, el a spus că Frații nu au avut “mentali-

tatea necesară pentru a conduce țara”; “ei spun că turismul este haram [nu este permis] sau că străinii ar trebui să se întoarcă acasă”. Frații, a continuat el, “sunt groaznici; dar acest 30 iunie va fi sfârșitul lor; oamenii vor ieși să-i răstoarne”. El a afirmat acest lucru pe 9 iunie, cu trei săptămâni înainte 30 iunie. Frații au fost, într-adevăr, răsturnați, dar armata și contra-revoluția au apărut triumfătoare.

Mutarea făcută de armată a vizat nu doar Frații Musulmani, ci și revoluția în sine. Ca vechea gardă Mubarakistă, ei nu au fost împăcați cu ideea de revoluție – ideea că Egiptul s-a schimbat, că au apărut noi actori, sentimente și moduri de a face lucruri și că acestea ar putea perturba ierarhiile stabilite – conducători vs. conduși, bogați vs. săraci, șeici vs. laici, bărbați vs. femei, bătrâni vs. tineri sau profesori vs. elevi. Ca să-și reafirme puterea, vechea gardă a intensificat deja sentimentele naționaliste și nu a ezitat să aducă în față religiozitatea conservatoare (chiar și de tip Salafist), împreună cu neoliberalismul economic și să utilizeze din

nou trinitatea sa ideologică – Moralitate, Piață și Militarism.

Ar fi putut fi acest lucru evitat, contra-revoluția fiind hotărâtă să riposteze? Dacă Frații Musulmani ar fi fost cu adevărat inclusiv și pregătiți pentru a lucra cu opoziția non-islamistă într-o coaliție revoluționară și dacă opoziția non-islamistă era pregătită să recunoască islamistii aleși, chiar dacă nu în mod liberal, ca un partener într-un larg regim politic reprezentativ, lucrurile s-ar fi putut termina altfel. Într-adevăr, un posibil echilibru de forțe între islamistii aleși, opoziția non-islamistă și vechea gardă supusă ar fi putut genera un spațiu de dezbateră pe teme precum cetățenia, libertățile civile și drepturile și responsabilitățile – un spațiu în care părțile ar fi învățat prin practică cum funcționeze după regulile jocului democratic. Desigur, un astfel de regim politic ar fi fost puțin probabil să abordeze puternicile pretenții de justiție socială, dar clasele subalterne ar fi avut o oportunitate mai mare pentru mobilizare decât au sub con-

ducerea forțelor contra-revoluției.

Aceasta pare a fi o speculație abstractă, dar are impact direct asupra Tunisiei. Conducerea al-Nahda în Tunisia și-ar servi propriile interese dacă ar fi mai favorabilă incluziunii opoziției seculare, recunoscând preocupările acestora pentru drepturile civile și individuale. Și forțele seculare care s-au opus lui Ben Ali și-ar asigura noua libertate dacă ar recunoaște partidul religios Al-Nahda ca jucător și chiar partener în sfera publică tunisiană. O contra-revoluție populistă, dacă reușește, ar putea distruge nu numai Islamul politic, ci și intelectualitatea laică, care tocmai și-a revenit din “moartea politică” din vremea statului polițienesc al lui Ben Ali. ■

¹ Bayat, A. (2013) “Revolution in Bad Times.” *New Left Review* 80: 47-60.

> Strada împotriva statului

de **Mohammed A. Bamyeh**, Universitatea din Pittsburgh, SUA, și Editor ISA International Sociology Reviews

*În Cairo arta stradală este omniprezentă și politică. Iată o pictură de perete care face legătura dintre luptele din Egiptul Antic și imagini cu martiri contemporani.
Foto de Mohammed Bamyeh.*

Prima mare etapă a Revoluției Egiptene a luat sfârșit: perioada 11 februarie 2011 și 14 august 2013 delimitează o perioadă bine definită. A început cu prăbușirea aparentă a vechiului regim, sfârșindu-se cu revenirea sa, însetat de răzbunare, dar într-o manieră contorsionată: acum pretinde că acționează în interesul revoluției. O majoritate aparentă a populației a devenit nemulțumită de scurta perioadă de guvernare a Frăției Musulmane. Aceasta a servit drept fundament pentru intervenția militară care l-a înlăturat pe primul președinte ales într-un mod democratic în istoria Egiptului.

În orice caz, nu este clar dacă oamenii

obișnuiți care au susținut înlăturarea lui Morsi într-adevăr și-au dorit masacrul din 14 august, când armata a eradicat două tabere pro Morsi, omorând aproape 1000 de persoane, sau celelalte două masacre dinaintea acestuia. Nici modul în care ei și-au dorit ca armata să încerce să controleze țara într-un mod mult mai dur decât fusese în timpul lui Mubarak, precum pare în acest moment că încearcă, nu este clar. În definitiv nu este ceva în timpul celor 30 de ani a lui Mubarak care să se asemene cu atrocitățile comise de regimul militar aflat acum la putere. Nici era Mubarak nu a fost martoră la o asemenea uniformitate pro regim în cadrul presei. Două treimi din provinciile Egiptului sunt acum conduse de

>>

militari sau ofițeri de poliție cu grade înalte. Remarcabil este modul în care aparatul de securitate a vechiului regim a revenit la viață într-o plină forță, chiar dacă au existat câteva semnale în decursul celor doi ani și jumătate. Este ca și cum vechiul stat a intrat și-a înrădăcinat practicile atât de mult încât nimeni nu suspecta că mai există doar pentru a reapărea cu tot potențialul său criminal la momentul potrivit. Este un aparat care se dezvoltă prin violență: și-a dat silința să încurajeze opoziția să devină violență, astfel încât să justifice utilizarea întregii forțe de care dispunea.

Complexitatea Revoluției Egiptene nu poate, totuși, să fie rezumată în termenii unei competiții pentru obținerea puterii în stat. Într-adevăr, cea mai mare parte a resurselor revoluției începând cu 11 ianuarie 2011 a fost îndreptată împotriva statului, cu cereri specifice pentru o persoană sau un partid care să preia puterea. Această atitudine populară, înrădăcinată în predispozițiile anarhiste¹ nu a fost înțeleasă nici de partidele politice organizate și nici de armată – forțele care s-au luptat pentru preluarea controlului statului. Mai mult decât atât, una dintre ultimele caracteristici observate ale Revoluției Egiptene este sursa sa duală de dinamism: pe de o parte avem dinamismul străzii, care nu este condus de nicio forță, dar care are ca rădăcini în tehnicile vechi de a trăi în afara și împotriva impunerilor statului. Pe de altă parte, sunt forțele organizate – cele notabile, Frăția Musulmană și armata, dar totodată și partidele liberale constituite – care văd în dinamica străzii doar oportunități politice pentru realizarea propriilor agende politice, și nu un mare spectacol revoluționar care introduce o nouă etapă și noi modalități de gândire. Mai mult decât atât, politica Egipteană este lovită de mediocritatea intelectualilor, evidențiată prin compoziția sclerotică a guvernului actual, prin parcursul său neinspirat către democrație (care a fost deja enunțat literalmente de

către președintele schimbat), în cadrul mass-media de o calitate sub orice critică și a sponsorilor acesteia și prin nenumăratele teorii conspiraționiste de calitate inferioară care s-au răspândit în timpul acestei crize.

Revoluția Egipteană, și toate mișcările recente din lumea Arabă, au fost mișcări ale oamenilor obișnuiți. Prin „obișnuiți” mă refer la indivizii care nu au o apartenență ideologică elaborată și nicio afiliere politică; iar aceia care au participat înainte de ianuarie 2011 aproape că nu au luat parte niciodată la proteste stradale și rar au votat la alegeri. Aceste revoluții a oamenilor obișnuiți nu s-a manifestat în urma coordonării de către unii lideri charismatici sau de unele organizații ierarhice. Pentru participanții lor acestea au confirmat că omul de rând este acum un reprezentant al istoriei. În timp ce acest sentiment nou a condus la o cultură bogată a angajamentului, incluzând multă creativitate din partea artiștilor, dezbateri și conversații dinamice pretutindeni, nu a generat un stat care să semene sau care să se inspire din aceste dinamici sociale. Pentru cei mai mulți egipteni, se pare că ceea ce și-au dorit de la revoluția lor a fost un stat care să trăiască cu ei, mai mult decât unul care pur și simplu să-i conducă. Dar statul egiptean rar a fost condus după așteptări, iar după masacrul din august s-a îndepărtat și mai mult de aceste așteptări.

Cei care dețin puterea în prezent în Egipt capitalizează un mediu neiertător al polarizării, care a reprezentat o sursă ultimă a masacrului din august. Chiar dacă circumstanțele tind să ofere beneficii oricărui guvern care promite a fi suficient de puternic pentru a proteja un partid împotriva celuilalt, aceste premise conduc la înțelegera politicii drept o artă de a-ți elimina adversarul. Această logică a produs mai multe confruntări, construind drumul către masacrul de mare amploare din 14 august: o crimă împotriva umanității, justificată prin „voința poporului”. Partidul Wafd, prin-

tre alte forțe liberale, imediat a aprobat oroarea, argumentând că forțele de securitate și-au îndeplinit pur și simplu sarcinile care le-au fost delegate de către „popor”, care se presupune că a participat în 26 iulie pentru a sprijini cerința generalului Sisi oferindu-i mandatul de a combate „terorismul” (ceea ce de fapt ar însemna aproape o treime din populație).

Dar chiar dacă ceea ce s-a întâmplat în data de 14 august a fost voința „poporului”, ar reprezenta tot o crimă împotriva umanității. O astfel de crimă începe cu pregătirile obișnuite: dezumanizarea adversarului, strategie pe care media egipteană și câțiva intelectuali egipteni au făcut-o fără încetare, astfel încât baia de sânge să fie considerată justificabilă și rațională. În al doilea rând, aceste crime necesită o anumită abordare a vieții politice: o convingere că politica este de fapt arta de a elimina adversarul, într-un mod definitiv. Și în al treilea rând, convingerea că o astfel de sarcină poate fi îndeplinită. Toate cele trei perspective de gândire s-au regăsit din abundență în opinia publică din ultimele luni. Dar în mod special începând cu 3 iulie; am auzit de la adversarii Frăției Musulmane că acesta este momentul de a lichida mișcarea odată pentru totdeauna. Așadar o crimă împotriva umanității, la finalul analizelor, este de fapt o superstiție: o convingere că o mică baie de sânge va rezolva o problemă pe care nu o dorim să o înțelegem. Dacă revoluțiile sunt deservite de rațiune, precum Herbert Marcuse a înțeles în 1940, acestea sunt anulate de superstiție, de la care de asemenea trebuie salvate. ■

¹ See Bamyeh, Mohammed A. (2013) “Anarchist Method, Liberal Intention, Authoritarian Lesson: The Arab Spring between Three Enlightenments.” *Constellations* 20(2): 188-202.

> De la insultă la insurecție

de Polat Alpman, Universitatea din Ankara, Turcia

Omul talcid – unul dintre multele simboluri ale protestului din Parcul Gezi – făcând referire la soluția talcidă care ameliorează durerea din ochi după gazarea lacrimogenă.

Conservatorismul islamic a ajuns acum la putere în Turcia, nu o dată, ci de trei ori, și de fiecare dată fiind sprijinit tot mai mult. A urmat un traseu politic, care se extinde de la puterea politică la dominația socială și chiar culturală. Conservatorismul islamic încearcă să înlăture tutela armatei turce, și, prin reforme economice și politice, încearcă să deblocheze o serie de probleme cum ar fi chestiunea kurdă și tema vâlului. Se creează un ideal din Uniunea Europeană, și cu administrația sa psiho-economică, face Turcia primitoare pentru piețele internaționale și eficientă pentru afacerile externe din regiunea sa.

Regimul, de-a lungul timpului, a obținut sprijinul majorității și acest lucru acum îl face să creioneze viața socială după propria sa imagine. Armata are într-adevăr o influență politică, dar aceasta s-a mai diminuat, poliția fiind acum percepută ca o organizație aflată doar în slujba guvernului. Mediul academic și mass-media au fost cenzurate (sau auto-cenzurate). S-a împământănit un tip de discurs politic bizar, de "mare om", și "domn"¹.

Totuși, nemulțumirile au fost în creștere, marcate de furia nerostită a victimelor transformărilor urbanistice, de utilizarea abuzivă a subcontractărilor, și de lipsa unei îmbunătățiri semnificative pentru majoritatea populației, în ciuda consolidării economice. Cei aflați în greva foamei în închisori solicită posibilitatea de a li se oferi asistență juridică în limba lor maternă. Închiderea Pieții Taksim în zilele lunii mai, sub diferite pretexte a enervat mulți oameni, la fel ca și construcția unui al treilea pod de la Istanbul, care va fi numit după Yavuz Sultan Selim, sultanul otoman care a masacrat un mare număr de aleviți. Apoi, există, de asemenea, problemele pe care guvernul nu vrea să le ia în seamă, precum omniprezența violenței, torturii, violurile copiilor kurzi din închisoarea Pozanti și masacrarea sătenilor kuryi de la Roboski/Uludere din 2011 și atacurile "teroriste" cu bombă din mai 2013 la Reyhanlı.

Incidentele din parcul Gezi Park au început ca un simplu protest. Cu toate acestea, pentru primul-ministru acest protest a fost o provocare ideologică pusă la cale atât de conspiratorii interni cât și de cei externi. Prin dorința lui

>>

excesivă de putere și refuzul său de a înțelege că democrația necesită compromisuri, primul-ministru a transformat efectiv străzile într-o extensie a politicii sale. Escaladarea conflictului, care a început la 31 mai ar fi putut fi evitată dacă primul-ministru nu ar fi acuzat oamenii că ar fi “hoți” și “agenți ai unor interese speciale”. Ajungerea la un acord ar fi fost mult mai ușoară dacă nu ar fi arătat constant cu degetul la protestatarii, pe care i-a declarat inamici publici, și dacă protestatarii nu ar fi fost uciși de poliție.

Pe data de 1 iunie grupuri de oameni au înlăturat bariadele poliției într-o ridicare spontană a populației, au intrat în parcul Gezi și de acolo și-au făcut auzită vocea peste tot în lume. Poliția s-a retras și a plecat din parc. Întâlnirea din parc a devenit ca un fel de loc de sărbătoare pentru oricine vroia să își facă auzite doleanțele. A apărut o nouă cultură de rezistență, cu simțul său al umorului, cu graffiti, precum și utilizarea pe scară largă a mijloacelor sociale din mass-media. Mișcările feministe și LGBT au fost deosebit de active, înfierând discursurile sexiste, cu lozinci cum ar fi: “nu înjurați prostituatele femeile și homosexualii” sau “rezistă cu încăpățănare, dar nu cu injurături”.

Sâmbătă, 15 iunie, primul-ministru a organizat în Ankara o contrademonstrație publică în care să dezvăluie “interesele speciale” și forțele subversive din spatele incidentelor din parcul Gezi. El a spus că a doua zi ar fi o demonstrație publică în Istanbul și că parcul Gezi ar trebui să fie evacuat imediat. Drept răspuns, forțele de poliție au luat cu asalt parcul. Asaltul poliției, care a folosit bombe cu gaz și tunuri de apă a fost în fapt un fiasco. La sfârșit de săptămână, par-

cul arăta ca un bălci, plin de copii, bătrânii și persoane cu dizabilități, care cu toții au fost toate amețiți de această bruscă atac cu grenade cu gaz. Ținându-se de cuvânt, a doua zi premierul a ajuns într-un Istanbul curățat, pentru a putea să își țină demonstrația publică, neținând cont de faptul că spitalele erau pline de oameni răniți și chiar morți, în timp ce mulți activiști au fost arestați.

Rezistența a continuat. Oamenii se adunau în parcul Gezi și în alte parcuri, pentru a organiza forumuri în care să discute politicile guvernamentale și viitorul orașului. Ei și-au creat propria limbă, propria cultură și propria conștiință urbană. Mișcarea socială a cerut guvernului să protejeze comunitățile etnice și să conceapă societatea în pluralitatea sa și nu doar în termenii majorității. Ea cere dreptul neîngrădit la libertate de expresie și de asociere.

Acțiunile din parcul Gezi s-au dezvoltat de la un simplu protest la o revoltă și apoi de la revoltă la rezistență, iar aceasta s-a transformat într-una din cele mai importante mișcări sociale care solicita înlocuirea regulii guvernării personale cu o instituționalizare mai aprofundată a democrației. Împreună cu cererile Gezi, protestatarii au adus în atenție problema kurdă. Toată lumea urmărește acum modul în care guvernul abordează această problemă și dacă acesta este capabil să își schimbe acțiunile. ■

¹ “domn” este o expresie frecvent utilizată de către Recep Tayyip Erdoğan, și acest termen implică administrarea de către “un singur om”

> Parcul Gezi: Arta Rezistenței

de **Zeynep Baykal**, Universitatea Tehnică din Estul Mijlociu, Turcia și Membru ISA - Comitetul de Cercetare a Rasismului, Naționalismului și Relațiilor Interetnice (RC05) și
Nezihe Basak Ergin, Universitatea Tehnică din Estul Mijlociu, Turcia și Membru ISA - Comitetul de Cercetare a Dezvoltării Urbane și Regionale (RC21) și Comitetul de Cercetare a Claselor și Mișcărilor Sociale (RC47)

Fațada Centrului Cultural Atatürk – un simbol al Istanbulului – a fost transformat într-o galerie pitorească, înfățișând rezistența împotriva demolării Centrului și a reamenajării propuse a Parcului Gezi și a Pieței Taksim.

„Să trăim ca un copac, independent și liber și înfrățiți ca toți copacii pădurii, asta ne dorim.”

Nazim Hikmet

Este foarte greu să ne exprimăm sentimentele referitoare la ultimele două luni de rezistență, iunie și iulie 2013, două luni unice care au constituit o inspirație nu doar pentru Turcia, dar și pentru întreaga lume. „Peste tot este Taksim, peste tot este rezistență” a devenit un slogan celebru, enunțat în multe limbi și cu multe ocazii. Multe persoane interesate de problemele orașului și de mediul înconjurător s-au adunat pentru a protesta față de demolarea Parcului Gezi de lângă Piața Taksim, din Istanbul în scopul extinderii urbane. Dar nimeni nu ar fi crezut că apărarea a „doi sau trei copaci” ar putea conduce la o largă mișcare pentru emancipare și demnitate.

Totuși, este dificil să pretindem că această mișcare a fost pur și simplu o reacție împotriva distrugerii parcului. A fost mai degrabă provocată de declarațiile primului-ministru cu privire la viața privată a tinerilor și femeilor și de restricțiile impuse libertății de exprimare și drepturilor omului. A fost un protest împotriva noilor reglementări, aprobate de pe o zi pe alta, fără discuții și consultări, care au dus la strămutarea locuitorilor din centrele orașelor și din cartierele mărginașe (gecekondu), din locuințele sociale și din cartierele vechi. Acest tip de discurs oficial a continuat pe parcursul a două luni, ducând la o implicare masivă a oamenilor de rând, fapt stimulat de intervențiile poliției, ce a transformat protestele în adevărate câmpuri de luptă. Guvernul a interzis sărbătorile de 1 Mai din 2013, a căror organizare fusese planificată în Piața Taksim, motivându-și decizia pe baza proiectelor ce se aflau în curs de desfășurare la acea locație. Acest

fapt a fost văzut ca o puternică sfidare de către persoanele care protestau împotriva închiderii cinematografului Emek ce urma să fie înlocuit cu un mall, plan care viza de asemenea Centrul Cultural Atatürk și teatrul Muammer Karaca. Toate acestea s-au întâmplat în pofida faptului că Istanbulul a primit distincția de Capitală Culturală Europeană în 2010. Guvernul pornise ofensiva împotriva tuturor formelor de artă –actori, bugete, costume și regia pieselor de teatru și a spectacolelor.

Susținând o comunitate urbană împotriva multiplelor forme de îngrădire, grupuri și asociații profesionale, platforme politice, asociații de cartier s-au adunat sub stindardul Solidarității Taksim, care se lupta deja de ani de zile cu probleme legate de urbanism. În acea perioadă, diferitele grupări - de stânga, socialiste, kurde, anarhiste sau LGBT, kemaliști, oameni simpli din diferite clase și generații, dar mai ales tinerii din „generația X / Y” au acționat împreună, emoționați și în bună înțelegere.

Parcul Gezi a devenit un far incandescent pentru susținerea drepturilor deținute în calitate de rezidenți ai orașului, dreptul de a accesa și folosi centrul orașului, cel de a participa la luarea deciziilor privind folosirea spațiului, pentru dreptul la afirmare prin transformarea orașului într-o operă de artă. Unul dintre principalii termeni legați de rezistență a fost *çapulcu*, un cuvânt folosit de către premierul Erdoğan, referindu-se la protestatarii ca și „jefuitori”. Cuvântul a fost preluat de către demonstranți, care i-au conferit conotații pozitive - pentru ei însemnând oameni mândri

de a lupta pentru drepturile lor, pentru demnitatea lor ca ființe umane, oponenții oricărei forme de opresiune. Această rezistență civilă, care a trecut dincolo de politica de partid, a devenit scena unor acțiuni și limbaj colective, ieșind din spațiile închise pentru a forma „forumuri de solidaritate” în parcurile din orașele întregii țări.

Într-un asemenea mediu, în care așa-numitele „canalele de informații” oferă doar ideologie, arta politică a luat avânt, câștigându-și puterea dintr-un umor creativ circulat în mediile sociale surprinzând structurile puterii și contestând tradițiile și repertoriile politice ale acestora. În timpul acestor zile războinice, dar și carnavalești, imaginația, arta, și umorul au produs noi sloganuri de speranță, în afara figurilor de stil convenționale, fiind scrise pe zidurile străzilor revendicate și recâștigate.

TGama largă de imagini, personaje populare, cuvinte și elemente culturale reflectă întrunirea unor grupuri variate, însă toate exprimând aceleași cereri democratice. „Inteligența dezechilibrată” a repertoriului cultural plin de umor al generațiilor anilor ‘80 și ‘90, acuzate de obicei de a fi apolitice, a rezistat artistic „violentei dezechilibrate a poliției”, care a provocat șase decese, rănirea a sute de persoane, și 15 cazuri în care participanții și-au pierdut vederea. Protestatarii au cântat marșurile „Çapulcu”, cu versuri compuse de ei înșiși. Vedete ale serialelor populare de televiziune, cum ar fi Muhteşem Yüzyıl și Behzat Ç., au devenit „figuri populare” ale rezistenței. Artiști nu numai din Turcia, ci din întreaga lume, cum ar fi Patti Smith, Joan Baez, și Roger Waters au susținut protestul cu fotografiile, clipurile video, și concertele lor. Jocurile de cuvinte au devenit >>

ganurile mișcării: de la filme populare („V de la Vendetta” s-a transformat în „V de la Doamna Vildan,” descriind gospodinele care au participat la rezistența, expresia „Daytime Clark Kent, Nightfall Superman” (ziua Clark Kent, noaptea Superman) a însemnat participarea, după orele de muncă, a intelectualilor și funcționarilor, până la cântăreți („Justin Bieber” s-a transformat în „Just in Biber/Pepper” („Doar în Biber/Piper”, referindu-se la utilizarea excesivă a gazelor de piper de către poliție), titluri de melodii „Everyday I’m shuffling” s-a transformat în „Everyday I’m çapulung”), și sloganuri microbiste sau comerciale („Nokia Connecting People” s-a transformat în „Fascism connecting people”).

Fațada Centrului Cultural Atatürk din Piața Taksim a devenit „reprezentarea simbol”, a rezistenței, așa cum a apărut în legendarele fotografii de la sărbătorile de 1 Mai. Au fost, de asemenea, și alte creații artistice în parc, inclusiv teatru, diferite forme de spectacole de dans, film și muzică. Mascota cea mai importantă a rezistenței, utilizată frecvent în desenele de pe pereți, a fost „pinguinul”, care se referea

la un documentar difuzat de canalul de televiziune CNN-Türk chiar în momentul atacurilor violente ale poliției. Omul Nemișcat („duranadam”), care a stat în picioare tăcut și nemișcat timp de opt ore în timpul protestelor, a fost unul din eroii din Parcul Gezi, la fel ca și Omul Talcid (Talcid este un medicament pentru stomac care diminuează efectele gazului de piper), sau Femeia în Roșu (femeia împotriva căreia a fost folosit sprayul de piper în primele zile). Aceștia au fost transformați în simboluri colective prin reprezentări grafice afișate pe Facebook. Omul Nemișcat - care era, de fapt, coregraful Erdem Gündüz - a stat în fața Centrului Cultural Atatürk și a inițiat un nou tip de rezistență, doar „stând în picioare”. Alții citeau, în mod studios, chiar în fața poliției. Un alt tip important de rezistență, sub forma unui nou joc satiric pe baza cuvintelor primului-ministru care s-a referit la mișcare folosind de această dată sintagma „oale și tigăi, mereu același zgomot”, a condus protestanții la a face zgomot cu oale și tigăi de la balcoanele din oraș. Când climatul a devenit mai calm, protestatarii au început să picteze scările din străzi în culorile curcubeului.

Pe scurt, protestele din Piața Taksim și Parcul Gezi au reprezentat o nouă politizare, o memorie și limbă colective care au transcens politicile convenționale. După cum oamenii de știință au subliniat, însă mulți politicieni au negat, spațiul urban are potentialul de a descoperi propriile sale nedreptăți „spatiale”, ascunse de „politica obișnuită”. Dezvăluind diviziunile sociale, arta produce o unitate universală, imprimând scene în adâncul conștiinței noastre.

Arta colectivă a çapulcu, cunoscută acum ca și „chapulling” (çapulcu-ire) poate fi ștersă de pe pereții străzilor, însă nu va fi la fel de ușor de eliminat din inimile și mințile martorilor și participanților la rezistența Gezi. Deși nu este o compensație pentru pierderea de vieți, ale lui Ethem Sarısülük, Abdullah Comert, Mehmet Ayvalıtış, Medeni Yıldırım, Ali İsmail Korkmaz, și Ahmet Atakan, încheiem cu sloganul optimist pictat pe pereții străzilor: „Nimic nu va mai fi la fel, șterge-ți lacrimile”. ■

> Experimentul Indiei cu alocațiile ca venit de bază

de **Guy Standing**, Școala de Studii Orientale și Africane, Marea Britanie

Globalizarea a adus cu sine nu doar inegalități amplificate, ci și incertitudine economică cronică pentru populația lumii. Guvernele nu au reușit să dezvolte în mod eficient sau să adapteze sistemele de protecție socială astfel încât să reducă nesiguranța economică. Statele au apelat la testarea mijloacelor, la testarea comportamentului, selectivitate, targetare, condiționare și asistența prin muncă („workfare”). Universalismul în scopul emancipării a fost pretutindeni sacrificat.

În acest context, s-a manifestat un interes reînnoit pentru alocații universale necondiționate, pentru asigurarea venitului de bază, și anume prin transferuri financiare acordate tuturor cetățenilor pentru a se asigura că aceștia dispun de un venit minim garantat. În timp ce transferurile monetare condiționate au devenit o practică răspândită peste tot în lume, alternativa universală, necondiționată, nu a primit atenția cuvenită. M-am alăturat SEWA (Asociația Femeilor Liber-profesioniste - Self-Employed Women's Association) în cadrul unui proiect finanțat de către UNICEF, cu scopul de a lansa studii-pilot vizând eficacitatea acestor alocații universale de venit în India.

În India există dezbateri publice aprinse cu privire la acordarea beneficiilor în bani. Pe de o parte, există susținători pentru sistemul ajutoarelor alimentare. Aceștia doresc să extindă Sistemul de Distribuție Publică pentru a cuprinde 68% din populație, așa cum

este prevăzut în Legea privind securitatea alimentară națională, discutată în prezent în parlament. Criticii consideră că acest sistem va spori corupția, va presupune costuri substanțiale, alimente de calitate scăzută și că va fi nesustenabil. Pe de altă parte, promotorii subvențiilor în bani au fost acuzați că intenționează să desființeze serviciile publice și să reducă bugetul cheltuielilor sociale. Problema reală este că politicile existente au lăsat peste 350 de milioane de oameni, aproximativ 30% din populație, trăind în sărăcie, chiar și după două decenii de masivă creștere economică.

În acel context, în 2011 am lansat două studii-pilot pentru a testa impactul alocațiilor pentru venit de bază, studii finanțate de UNICEF și coordonate de SEWA. Rezultatele au fost prezentate în cadrul unei conferințe la Delhi, în 30-31 mai (2013), la care au participat coordonatorul adjunct al Comisiei de Planificare și Ministrul Dezvoltării Rurale, responsabil de politicile privind transferurile de bani. Ulterior, am făcut o prezentare privată pentru doamna Sonia Gandhi, la solicitarea dumneaei.

În opt sate din Madhya Pradesh, fiecare bărbat, femeie și copil au primit o plată lunară, inițial în valoare de 200 de rupii pentru fiecare adult și 100 rupii pentru fiecare copil, aceasta din urmă fiind plătită mamei sau tutorelui. Ulterior, aceste plăți au fost majorate la 300 și respectiv 150 de rupii. Am aplicat această schemă și într-un sat tribal, unde pentru 12 luni au fost oferite

300 de rupii pe lună și 15 de rupii pentru copii. Pentru comparație am folosit un alt sat tribal.

Banii au fost plătiți individual, inițial numerar, și după trei luni în conturi bancare sau cooperative. Autoritățile naționale și regionale au învățat cum să procedeze pentru a derula aceste programe bazate pe beneficii financiare directe în această țară imensă.

În cadrul acestor experimente pilot, sătenilor nu li s-a permis să înlocuiască subvențiile alimentare cu alocații financiare. Beneficiarilor nu li s-au impus condiții, iar acest principiu a fost considerat crucial. Cei care preferă condiționarea ajutorului afirmă de fapt că nu au încredere că oamenii vor face ceea ce este în interesul lor, iar decidentul care elaborează politica cunoaște mai bine acest aspect.

Autorii acestor experimente consideră că alocațiile pentru venitul de bază funcționează optim în condițiile unor servicii publice și investiții sociale, iar aceste alocații ar opera mai bine dacă ar fi implementate printr-o organizație tip Voce – adică un organism care ar acorda membrilor săi capacitatea de acțiune convergent, la unison. Aceasta a reprezentat timp de mulți ani poziția mea asupra venitului de bază, și anume faptul că sistemul va funcționa la parametri optimi numai dacă cei vulnerabili vor avea reprezentare instituțională. Astfel, ca test al acestei ipoteze, SEWA opera în jumătate din localitățile selectate, iar în cealaltă jumătate această entitate nu era prezentă.

COPIII DIN FAMILII CU VENITURI MINIME, CEL MAI PROBABIL SĂ ÎȘI ÎMBUNĂȚĂȚEASCĂ PERFORMANȚA ȘCOLARĂ, 2012

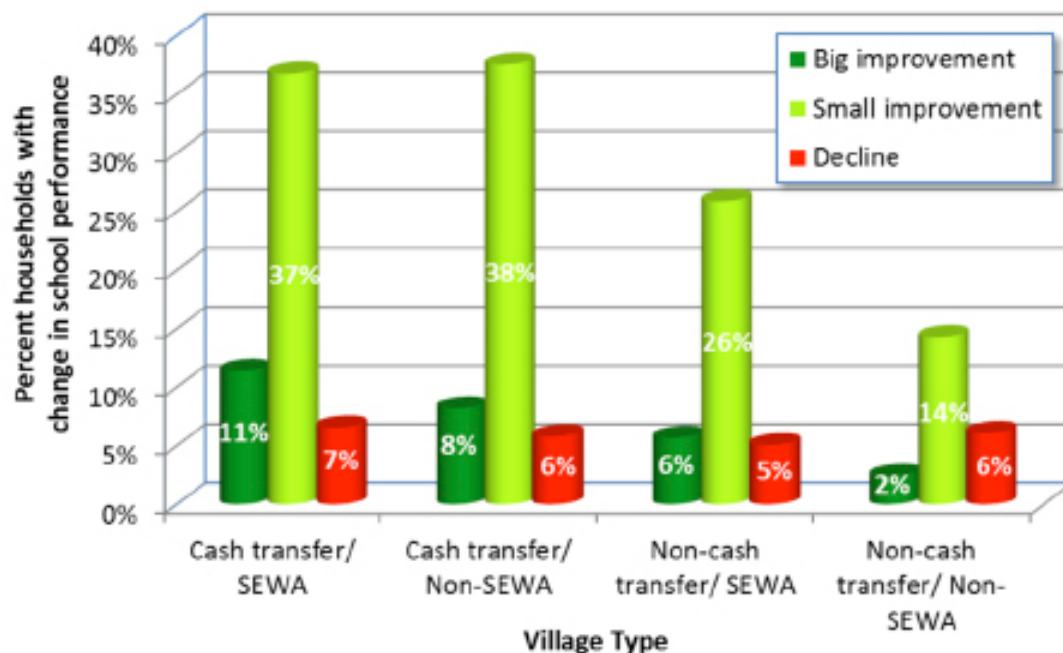

Figura 1

Criticii pretind că beneficiile financiare sunt de fapt o risipă și sporesc inflația, reducând totodată creșterea economică prin scăderea aportului de forță de muncă. Susținătorii consideră că aceste beneficii sunt capabile să distrugă constrângerile care blochează ameliorarea standardului de viață și dezvoltarea economică bazată pe comunitate.

Am pornit de la un studiu preliminar prin care au fost culese date despre numeroase caracteristici demografice, sociale și economice, urmat de o evaluare interimară și alta finală care au acoperit aceleași aspecte. Am investigat astfel impactul alocațiilor pentru venitul de bază pe o perioadă de optsprezece luni, utilizând probe aleatorii de control care au comparat rezultatele înregistrate în gospodăriile și satele care au primit venitul de bază, cu cele obținute în 12 alte sate – variabile de control în care nimeni nu a beneficiat de asemenea alocații. În plus, o echipă independentă a desfășurat peste 80 de studii de caz detaliate, prezentând relatări individuale și familiale privind experiențele beneficiarilor.

Desigur, mai avem multe de analizat, însă așa cum a arătat conferința, concluziile sunt destul de clare. Înainte de a menționa câteva rezultate, menționăm

că, în ciuda unor presupuneri, majoritatea beneficiarilor nu au preferat ajutoarele (incluzând orez, grâu, combustibil și zahăr), iar ca urmare a experienței cu venitul de bază, mai mulți beneficiari au ajuns să prefere ajutorul bănesc celui în produse. Unsprezece rezultate se evidențiază.

1. Mulți beneficiari au folosit banii pentru a-și îmbunătăți locuințele, toaletele, pereții și acoperișul, și pentru a lua măsuri de precauție împotriva malariei.
2. Alimentația s-a ameliorat, în special în gospodăriile de tip castă programată și trib programat. Poate cel mai important rezultat a fost îmbunătățirea semnificativă a greutății medii per vârstă pentru copiii mici (conform scorurilor z stabilite de Organizația Mondială a Sănătății) și mai ales pentru fete.
3. S-a înregistrat o schimbare de la magazine bazate pe rații la piețe, comutare posibilă datorită lichidităților financiare sporite. Aceste diete ameliorate, conțineau mai multe legume și fructe proaspete, spre deosebire de cerealele subvenționate, care erau degradate, adesea amestecate cu pietre în pungile procurate prin Sistemul de Distribuție Publică reglementat de guvern. Prin aceste diete îmbunătățite,

copiii au o stare de sănătate mai bună și mai multă energie, asociată cu scăderea incidenței bolilor sezoniere și cu medicație administrată regulat, precum și la accesarea mai răspândită a sistemului privat de sănătate. Serviciile publice trebuie îmbunătățite!

4. Starea mai bună de sănătate a contribuit la explicarea prezenței îmbunătățite la școală și a performanțelor școlare sporite (figura 1), variabile care au fost de asemenea influențate favorabil de faptul că familiile au fost capabile să-și cumpere pantofi și să plătească transportul către școală. Este important și faptul că familiile au luat ele însele atitudine și au trecut la acțiune. Nu a fost necesară condiționarea costisitoare. Oamenii tratați ca adulți învață să fie adulți; oamenii tratați drept copii rămân copii, sunt infantilizați. Nicio condiționare nu este acceptabilă din perspectivă morală dacă tu însuși nu ai fi dispus(ă) să o aplici pentru propriul tău caz.

5. Schema a avut efecte pozitive din perspectiva echității. În cele mai multe cazuri, efectul pozitiv a fost mai puternic pentru grupurile dezavantajate – familii din caste inferioare, femei și cei cu dizabilități. Dintr-o dată, ei dispuneau de fonduri proprii, ceea ce le acorda o poziție de negociere

MUNCA PLĂTITĂ, ÎN CREȘETERE PENTRU FAMILII CU VENITURI MINIME, 2011-12

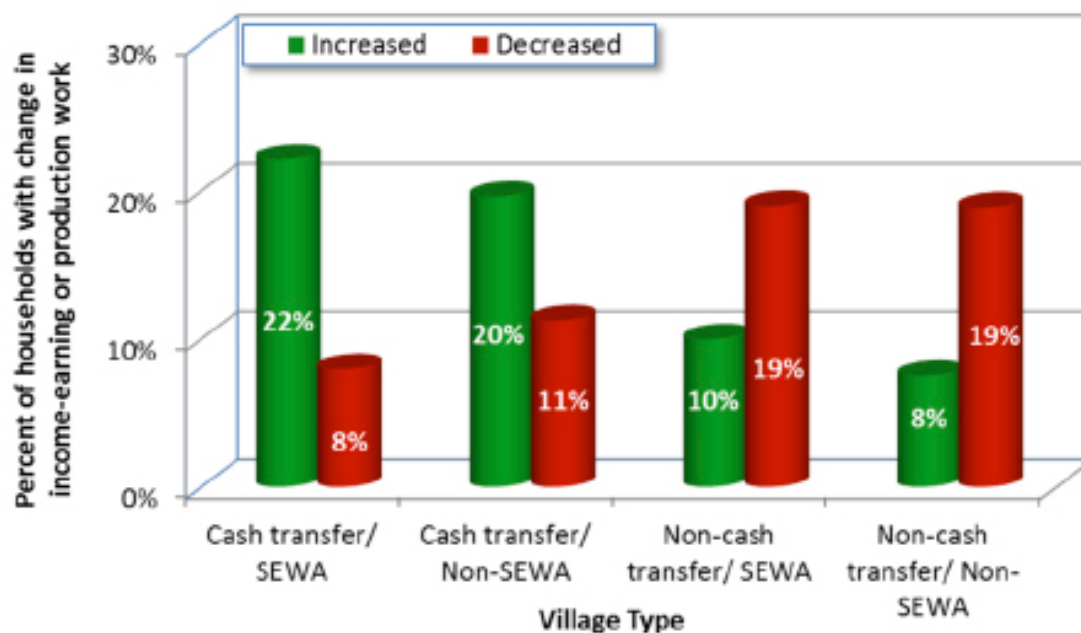

Figura 2

mai puternică în gospodărie. Puterea acordată celor cu dizabilități este din păcate un aspect al politicii sociale neglijat.

6. Alocațiile pentru venit de bază au condus la investiții la scară redusă – semințe mai multe și de calitate mai ridicată, mașini de cusut, înființarea unor mici magazine, repararea echipamentelor ș.a. Aceasta s-a asociat cu o producție sporită și cu venituri mai ridicate. Efectul pozitiv asupra producției și creșterea economică înseamnă că elasticitatea ofertei va înlătura presiunea inflaționistă cauzată de cererea sporită pentru alimente și alte bunuri de bază. A fost încurajator să asistăm la revigorarea lanțului de aprovizionare local cu grâne, rețea desființată de Sistemul de Distribuție Publică.

7. Contrar celor sceptici, alocațiile au dus la mai multă mobilizare și muncă (Figura 2). Însă povestea are diverse nuanțe. S-a remarcat trecerea de la munca salariată ocazională la mai multe activități independente (pe cont propriu), comerciale și agricole, cu mai puțină migrație externă determinată de privațiuni. Femeile au avut mai mult de câștigat decât bărbații.

8. S-a evidențiat o reducere neanticipată a muncii forțate (naukar, gwala). Acest fapt a avut implicații pozitive imense pentru dezvoltare locală și echitate.

9. Cei cu venitul de bază erau mai

dispuși să-și reducă datoriile și mai puțin predispuși să se îndatoreze și mai mult. Un motiv a fost că aceștia erau mai puțin nevoiți să se îndatoreze pentru nevoi imediate, procurând împrumuturi pe durată scurtă cu dobânzi exorbitante de 5% pe lună. De fapt, singurii localnici care s-au plâns de aceste demersuri preliminare au fost cămătarii.

10. Nu putem supraestima impactul lichidităților financiare asupra comunităților cu venituri scăzute. Bani reprezintă o resursă rară și monopolizată, ceea ce le conferă cămătarilor și autorităților o putere enormă. Evitarea acestui raport de putere poate contribui la combaterea corupției. Chiar dacă familiile erau foarte sărace, multe au reușit să pună bani deoparte și astfel au evitat să intre în datorii și mai mari atunci când au izbucnit crize financiare din cauza îmbolnăvirilor sau a doliului.

11. Politica are potențial transformator atât pentru familii, cât și pentru comunitățile rurale. Întregul este mai mult decât suma părților componente. Spre deosebire de schemele de ajutorare în alimente, care încremenesc pe loc structurile economice și de putere, acordând supremație distribuitorilor corupți ai cartelelor Sub Pragul Sărăciei, ai rațiilor și ai numeroaselor scheme guvernamentale care aparent co-există, alocațiile pentru venitul de bază conferă sătenilor mai mult con-

trol asupra propriilor vieți și au efecte benefice asupra creșterii și echității.

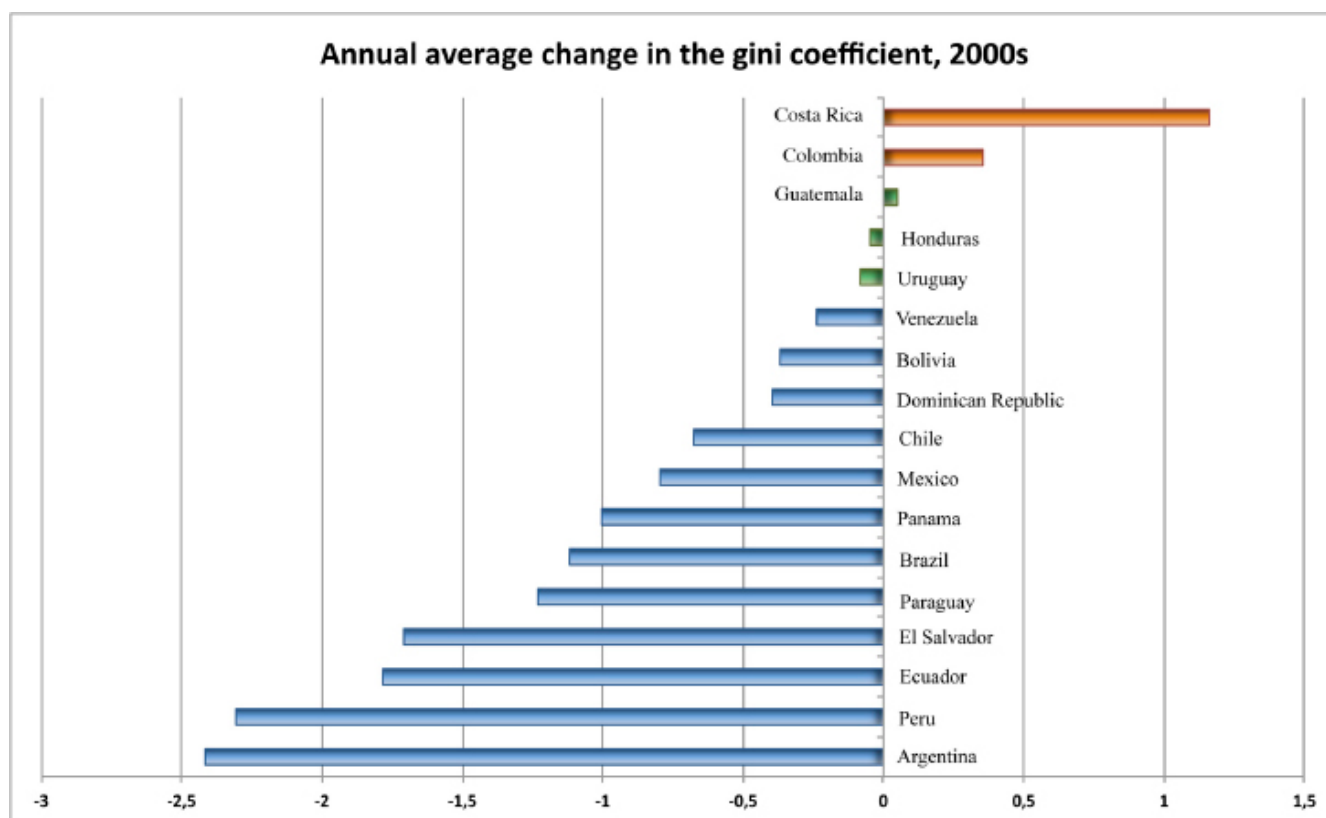
Am afirmat într-o dezbatere publică în India că schemele universaliste pot fi mai puțin costisitoare decât cele focalizate pe anumite grupuri-țintă. Focalizarea, fie prin discreditarea cartelă Sub Pragul Sărăciei sau prin alte metode, este costisitor de creat și implementat. Toate metodele focalizate au costuri ridicate privind exclusiunea – evaluările au indicat că doar o minoritate dintre cei foarte săraci dețineau cartelele Sub Pragul Sărăciei.

În concluzie, alocațiile pentru venitul de bază asigurat ar putea fi o componentă vitală a sistemului de protecție socială din secolul al XXI-lea. Este o perioadă crucială pentru politicile sociale din India. Paternalismul retrograd trebuie să fie respins și un sistem nou, progresist, trebuie să fie construit. ■

> Scăderea inegalității în America Latină: Cu cât? Cât de sustenabilă?

de **Juliana Martínez Franzoni**, Universitatea din Costa Rica, Membru ISA al Comitetului de Cercetare despre Sărăcie, Protecție Socială și Politică Socială (RC19), și
Diego Sánchez-Ancochea, Universitatea din Oxford, UK

SCHIMBAREA MODELULUI DE INEGALITATE ÎN AMERICA LATINĂ.

America Latină a fost în mod tradițional o regiune a lumii marcată de inegalitate și a suferit consecințele negative ale acestei inegalități: disfuncționalități politice, elite autoritare, tensiuni sociale și dificultăți în reducerea sărăciei. Totuși, de-a lungul ultimului dece-

niu, de când sunt disponibile date statistice, regiunea în ansamblu și 12 țări din 18 au înregistrat o scădere a inegalității veniturilor.

Ce a cauzat această schimbare fără precedent? A existat așa numita „schimbare spre stânga” în peisajul politic: după tranzițiile democratice conduse în toată

>>

regiunea, în mare parte, de către guverne conservatoare, partidele progresiste au preluat puterea executivă și au câștigat majoritatea în legislativul de la începutul anilor 2000. Nu se pune la îndoială că guvernele de stânga din Venezuela până în Chile și-au poziționat problema distribuirii veniturilor în centrul agendei lor politice, dar inegalitatea a scăzut, de asemenea, sub administrațiile conservatoare din țări precum Columbia și Mexic. Pentru toate categoriile sociale au existat schimbări politice care au reflectat dezamăgirea la scară largă, față de ideile neoliberale și promisiunile neîndeplinite că piețele vor crea locuri de muncă și resurse pentru politicile sociale (mai cu seamă pentru cele anti-sărăcie).

Multe din noile guverne au beneficiat de condițiile externe pozitive. Având pe de o parte China, ce cumpără multe resurse pentru a-și consolida miracolul sectorului industrial, prețul la nivel internațional al bunurilor de consum precum gazul, petrolul, soia și carnea a cunoscut o creștere extraordinară, exporturile Americii Latine crescând foarte repede. Între anii 2000 și 2009, exporturile Americii Latine către China au crescut de șapte ori, sporind numărul de dolari existenți pentru finanțarea de noi programe sociale.

Coroborarea resurselor fiscale și a partidelor care cred într-un rol activ al statului în procesul de distribuire, a condus la schimbări pozitive în politica pieței forței de muncă și în politica socială. Locurile de muncă au crescut împreună cu o valoare medie și minimă a salariilor, acestea reflectându-se în programele sociale dezvoltate. Între anii 2008 și 2012, America de Sud a reușit chiar să protejeze locurile de muncă și cheltuielile sociale în mijlocul uneia dintre cele mai dificile crize globale experimentate în ultimul secol. Peste 100 de milioane de oameni au avut acces la transferuri financiare prin programe care legau banii și accesul la servicii sociale de bază – și

anume, programe condiționate de transferul banilor.

Bineînțeles, performanțele nu au fost aceleași în toate țările. Unele au fost mai încununate de succes decât altele în promovarea schimbărilor pozitive, nu doar în termenii investiției sociale, ci și în crearea masivă de locuri de muncă și formalizarea modului de organizare a pieței forței de muncă. În Brazilia rezultatul efortului de creare de locuri de muncă și de creștere a salariului minim a fost unul spectaculos: între 2002 și 2012 numărul brazilienilor aparținând clasei mijlocii a crescut de la 69 de milioane (38% din total) la 104 milioane (53%). Uruguay a devenit singura țară din America Latină care folosește cu succes negocierile colective de care beneficiază mari segmente ale populației. Alte țări au performat foarte bine în termenii politicilor sociale de creștere, dar nu atât de bine în termenii îmbunătățirii condițiilor de muncă per ansamblu. Destul de interesant, această performanță mixtă se regăsește în țările conduse de către, așa cum unii ar numi-o, o „bună” responsabilitate fiscală de stânga (precum în Chile), precum și în cele cu o stângă „slabă”, „populistă” precum în Bolivia.

Progresele recente i-au făcut pe unii să discute despre o nouă eră și să se refere la America Latină ca model pentru restul lumii – în timp ce inegalitatea continuă să crească de la Madrid până la Beijing. În momentul de față trebuie să fim precauți cu privire la optimismul excesiv și să recunoaștem deficiențele semnificative ale drumului parcurs recent de America Latină.

În primul rând, câștigurile enorme în muncă și integrare socială în anii 2000 nu au fost atinse pe deplin de America Centrală, casă a peste 80 de milioane de oameni: țările din nordul Panama au continuat să se bazeze pe exportul forței de muncă, de obicei către Statele Unite,

iar inegalitatea a scăzut în mod semnificativ în El Salvador (chiar și acolo certitudinea datelor este pusă serios la îndoială din cauza accesului limitat la cei foarte bogați și la cei foarte săraci din comunitățile violente). Țările din America Centrală se luptă să crească veniturile guvernamentale, să diminueze influența elitei și, în același timp, să dezvolte locuri de muncă bune și servicii sociale de înaltă calitate.

În al doilea rând, în regiune ca ansamblu, cei bogați continuă să controleze majoritatea resurselor și să nu plătească în mod echitabil partea lor din taxe. Cu câteva excepții legate de veniturile obținute din extracția de petrol și gaz în Bolivia și Argentina, distribuția are loc fără să fie atinse profiturile corporatiste. Construite în mare măsură în jurul legăturilor de familie, firmele din America Latină continuă să fie la fel de zgârcite ca înainte. În Brazilia, cei foarte bogați se presupune că au pierdut comparativ cu ultimii ani, dar persoanele de conducere de la nivel înalt din São Paulo câștigă în medie 600.000 de dolari pe an – mai mult decât în New York sau Londra.

În cele din urmă și spus într-o manieră critică, progresul lipsește în general în transformările economiei. La fel ca acum un secol, America Latină încă vinde materie brută în schimbul bunurilor fabricate cu o valoare adăugată mare. Lucrul acesta este îngrijorător nu doar pentru faptul că încetinește crearea de locuri de muncă și face progresul dependent de China, ci și pentru că această economie extractivă reprezintă o amenințare pentru viitorul planetei. ■

> China în Africa

de **ChingKwan Lee**, Universitatea din California, Los Angeles, SUA

Manageri și supervizori chinezi în subteran în Mina Chambishi într-o instrucție impresionantă.

Foto de Sven Torfinn.

Dragă Michael, Salutări din Kitwe!

Da, mă aflu aici să fac muncă de teren etnografică pe vechile tale meleaguri familiare – Copperbelt din Zambia. Luna aceasta mă aflu la mina Nkana, despre care localnicii mă asigură că a fost cândva demult numită “Rhokana” – mina unde ți-ai făcut propria cercetare acum 40 de ani pentru Culoarea clasei (*The Colour of Class*). Am ajuns acum exact în același loc. Așa cum probabil știi, sub presiunea FMI-ului, guvernul zambian a fost forțat să privatizeze minele de cupru începând din 1997. Nkanaa fost „împachetată” alături de Mufulira, și vândută la Glencore, comerciantul de marfă notoriu de legendar și puternic, cu sediul în Elveția. Centrul de exploatare se numește acum Minele de Cupru Mopani.

Acele bungalouri din apropierea galeriei miniere pot fi foarte bine chiar cele în care ai locuit tu. Ele sunt acum

birouri pentru cei care se ocupă de management, pentru ingineri și geologi. De-a lungul minei se găsesc câteva ansambluri rezidențiale de mare densitate în care trăiesc mulți mineri, în mijlocul unei canalizări deschise, în cea mai mare parte fără electricitate și având acces numai la robinete de apă comunale. Inima mea se strânge de fiecare dată când văd copiii mici, desculți, hoinărind pe drumurile acoperite cu deșeuri și sticle de bere sparte. Nu pot decât să mă întreb dacă nu ai lăsat Zambia la momentul cel mai plin de speranță și încredere, chiar înainte de a decădea constant în patru decenii de stagnare, chiar de involuție. De abia în jurul anului 2004, când s-au văzut semne de revigorare a prețurilor cuprului la nivel internațional, alimentate de cererile lacome din China și India, oamenii au observat primele semne de redresare economică. Dar chiar și acum, șomajul și sărăcia sunt omniprezente.

Am început să vizitez Zambia acum cinci ani, pe urmele capitalismului chinez

în Africa. Studiind forța de muncă chineză de aproape 20 de ani, am fost intrigat de barajul de rapoarte critice din mass-media occidentală asupra „exploatării forței de muncă chineze”, povești care se încheiau întotdeauna cu un spectru inevitabil al „neo-colonialismului chinez”. Într-adevăr, semnele chineze se află peste tot în Copperbelt, anunțând sosirea Băncii Chinei, contractanții care reabilitează drumurile, ridicarea elegantului stadion Ndola, în formă de cuib de pasăre și construirea infrastructurii nou contractate pentru Zona de Cooperare Economică Zambia-China, ancorate de Mina de Cupru Chambishi și de Topitoria de Cupru Chambishi deținute de statul chinez.

Dar curând după ce am ajuns, am realizat că prezența chineză este doar o parte a unui aflus mai larg de capital internațional în Copperbelt. Cel mai mare centru de minerit aici, Minele de Cupru Konkola, este deținut de Vedanta, o corporație multinațională, cu sediul în Londra, ce provine din India. Una dintre cele mai mari

corporații miniere din lume, compania braziliană Vale, a achiziționat recent mina Lubambe și First Quantum Minerals Limited din Africa de Sud administrează cariera deschisă din Kansanshi, de departe cea mai profitabilă. Împreună cu Mopani, deținută de elvețieni, este ușor de dedus cum privatizarea Copperbelt-ului a transformat această zonă într-o locație naturală pentru sociologie comparativă. Am venit cu un puzzle: care este particularitatea capitalului chinez în Africa? Sper că o comparație dublă—între companiile chineze și non-chineze și între construcții și minerit—îmi va permite să specific interesele, capacitățile și practicile companiilor chineze care le evidențiază ca fiind „chineze”, mai degrabă decât simple „capitaliste”.

O comparație sumară între diferitele noastre moduri de intrare pe teren arată unele dintre transformările graduale care au avut loc în economia politică a Zambiei în cei 40 de ani care despart proiectele noastre. Atunci, ca și acum, capitalul străin era un jucător puternic. Întotdeauna m-am gândit la acestea ca la regate izolate, ascunse în straturi de controale de securitate și creanțe de proprietate asupra informațiilor companiei. Prin conexiuni personale, ai intrat în această lume ca un angajat cu normă întreagă în cadrul personalului de cercetare care deservea cele două companii miniere de la vremea respectivă – Anglo American Corporation și Roan Selection Trust. Am încercat să urmăresc un traseu asemănător, dar interviul meu cu secretarul Partidului Comunist Chinez de la topitoria chineză s-a încheiat dezastruos. Șeful partidului a făcut ceea ce ar face un manager din secolul al XXI-lea – m-a „căutat” pe Google și a fost consternat să găsească lucrările mele despre protestele forței de muncă în China și Zambia. După predicile despre modul în care discursul global privind „lupta Chinei pentru Africa” este doar cel mai recent exemplu al umilirii Chinei de către Occidentul imperialist, m-a trimis să-mi strâng bagajele. Nu am avut de ales decât să merg de partea cealaltă. Printr-un noroc providențial izbitor – și toți cercetătorii de teren trebuie să devină norocoși la un moment dat – am ajuns să mă împrietenesc cu un politician de opoziție zambian care a fost

*Muncitorii din Zambia îl întâlnesc pe șeful lor chinez.
Foto de Sven Torfinn.*

interesat de o lucrare pe care am scris-o despre China în Zambia. Consolându-mă după interviul meu eșuat, mi-a spus „Așteptați până când suntem la putere”. Asta am și făcut – partidul său a câștigat alegerile în 2011! Ca vicepreședinte al Republicii, a mobilizat directorii generali ai celor mai importante mine și m-a introdus în calitate de consultant al guvernului zambian.

Această vinieta subliniază probabil o realiniere semnificativă de interese între un stat african și minele multinaționale. Îmi amintește de necesitatea de a lua în serios interesul și puterea de acțiune a statului zambian și nu de a presupune neputința sa. Influențat de Frantz Fanon, argumentul tău din *The Colour of Class* a fost că independența politică fără schimbare economică structurală nu ar putea duce la un stat-națiune autonom sau o burghezie națională reală. Dar astăzi, regimul partidului unic din Prima Republică Zambia a fost înlocuit cu un sistem multi-partid competitiv, încă din 1991, care coincide cu impunerea privatizării și a unor programe de ajustare structurală de către Banca Mondială și FMI. Douăzeci de ani de neoliberalism au agravat în așa măsură nemulțumirile în masă cu privire la sărăcia persistentă și inegalitate, încât partidele politice au fost obligate să devină mai dure cu minele deținute de străini. În ultimii ani, spre nemulțumirea totală și indignarea com-

paniilor miniere, guvernul zambian a impus Impozite Excepționale (deși au fost mai târziu anulate), a anulat în mod unilateral Acordurile de Dezvoltare folosite pentru a privatiza minele, a dublat ratele de redevențe pentru minerale și formează acum tehnocrați pentru a efectua auditul juridic în interiorul minelor. Văd cercetarea mea ca parte a acestui efort al statului de a reda transparența minelor din punct de vedere financiar și sociologic. Desigur, este mai ușor pentru politicieni să aleagă curentul “naționalismului resurselor” – un naționalism care asigură sprijinul politic prin distribuirea veniturilor din exploatare – decât să cultive capacitatea statului care poate genera dezvoltare. Lucrul cu și în interiorul guvernului zambian nu face decât să evidențieze aceste aspecte într-un mod trist.

Cum vor traversa și vor dirija investitorii străini chinezi și non-chinezi această nouă realitate africană? Va trebui să scriu o carte, mai degrabă decât o scurtă scrisoare pentru a răspunde la întrebare. Acesta este doar un prolog pentru un dialog global al viitorului. ■

> Suportând valurile

Viața și munca unui marinar modern

de **Helen Sampson**, Cardiff University, Marea Britanie,
membră a Comitetului Științific ISA pe Sociologia muncii (RC30)

*Marinarul filipinez, Miguel, așteptând la
nesfârșit în sorele mexican arzător.
Foto de Helen Sampson.*

Un marinar stă cocoțat pe o balustradă spre spatele navei. Soarele fierbinte din Mexic îl lovește direct. E atât de feroce încât aerul pare să sfârșie. Marinarul e la poziția lui de dimineață, cu un transmițător radio, așteptând instrucțiuni. E deja acolo de două ore, dar nu poate să plece. Nu poate să caute umbră și nu e nimic de băut. Nici nu știe cât va trebui să mai aștepte. Nava este un petrolier. E ancorată într-un port din Mexic și are o întârziere. Pilotul este la bord, așteptând să conducă nava spre oceanul deschis. Căpitanul și ofițerii de navigație sunt pe pod. Și totuși nimic nu se întâmplă. O navă care a sosit s-a ancorat în căile de acces ale portului și așteaptă permisiunea să plece. Gâtul marinarului e uscat. E obosit și se simte îngrozitor dar nu se va plânge.

L-am cunoscut pe acest marinar în timpul unei observații participative la bordul navelor¹ – cercetare finanțată de Consiliul pentru Cercetare Economică și Socială din cadrul Centrului Internațional de Cercetare

>>

al Marinarilor (SIRC), cu baza la Universitatea Cardiff. Numele lui era Miguel² și călătoream împreună cu el și cu colegii lui de echipaj pe un vas petrolier vechi de douăzeci de ani, construit în Japonia. Vasul era relativ mic după standardele moderne, cântărind 40.500 de tone. Lungimea lui totală era de 179 de metri, iar lățimea de 30. Toți marinarii de la bordul său erau bărbați și proveneau din cinci țări. Ofițerii erau croați, pachistanezi și din Bangladesh. Cei care aveau grade inferioare – marinari – erau din Filipine, iar mecanicii erau din Turcia. Miguel era un marinar brevetat filipinez (AB). Prin urmare, avea un grad inferior, dar nu de nivelul cel mai scăzut de la bord (care ar fi fost un “marinar obișnuit” sau un “camarot”). Miguel și colegii lui filipinezi erau angajați cu un contract pe nouă luni, printr-o agenție care aducea oameni de mare operatorului de nave. Dacă s-ar fi plâns de ceva, ar fi fost trimis acasă. Dacă ar fi fost trimis acasă, s-ar fi temut să nu fie pus pe lista neagră a agențiilor de echipaj din întreaga Manila, adică să nu mai lucreze niciodată pe mare. În acest caz, casa pe care o construia pentru familia sa n-ar mai fi putut să-și permită îngriirea medicală pe care o oferea părinților săi, iar copiii lui n-ar mai fi primit educația pe care și-o dorea pentru ei. Veri, mătuși și unchi depindeau de dolarii pe care el îi trimitea acasă și nu existau oportunități pe uscat care să îi permită să câștige o sumă asemănătoare cu cea câștigată pe mare. Nici nu se gândea să se plângă de ceva.

Viața unui marinar e com-

plet dominată de muncă. „Ofițerii de schimb” muncesc șapte zile pe săptămână, în fiecare săptămână din contract. Așa cum unul dintre ei a descris-o, “slujba mea e foarte plictisitoare și foarte grea... 365 de zile la bord, în fiecare zi, în fiecare zi, în fiecare zi.” Uneori, când o navă e departe de uscat, angajații care nu sunt supraveghetorii vreunui schimb pot să-și mai ia duminca liberă. Pe unele nave s-ar putea să se organizeze și un grătar. Pe multe dintre ele, duminica nu este marcată prin nimic deosebit, în afara câtorva ore de odihnă. În port nimic nu întrerupe ritmul de muncă, indiferent de momentul zilei sau de ziua din săptămână în care se află. Nava nu produce bani pentru operatorul ei decât dacă este în continuă mișcare. O navă eficientă vine și pleacă din port în câteva ore, încărcând și descărcând transportul atât de rapid încât marinarii rar au șansa să coboare puțin. Vasul este descris de mulți drept o închisoare, dar este o închisoare care plătește, iar în țările în curs de dezvoltare este un stoc nelimitat de marinari dispuși să-și sacrifice viața de familie, prietenii și plăcerile personale pentru câștigul financiar pe care îl poate aduce munca regulată în companiile internaționale de prestigiu. Așa cum un marinar a explicat, “munca pe nave e foarte singuratică... îmi e dor de copiii mei, e greu să muncești pe nave, foarte greu.”

Cu toate acestea, prețul plătit pentru a munci pe un vas este chiar mai mare pentru mulți marinari. Navigația este o ocupație periculoasă. În noiembrie 2011, un mic marfar (bulk carrier, n. t.) de lângă coasta de nord a Țării

Galilor s-a rupt în două în ape mai neliniștite și șase din cei opt marinari de la bord au murit. Un supraviețuitor a descris cum „s-a rupt în două chiar de la mijloc. Am văzut cu ochii mei... n-avea nici un rost să încerci s-o salvezi”³. Asta nu e ceva ieșit din comun. În 2010, aproximativ o navă din 670 e pierdută. Există și riscuri date de natura muncii la bord: riscuri de răni la coloană, de degete strivite, de oase rupte, de răni la ochi, riscuri venind de la încărcătură și de la utilaje, precum și riscuri de intoxicații cu fum toxic. De asemenea, există și motive de îngrijorare pentru sănătatea mentală a marinarilor închiși pe o navă timp de luni în șir. E posibil să lucreze cu alte naționalități folosind un limbaj secundar (în general engleza) pentru a comunica. E posibil să aibă un contact nu prea frecvent cu familiile, mâncare proastă și cazare aglomerată. În plus, au șanse foarte scăzute să mai scape de supravegherea managerilor lor. Viața pe mare e dominată de o ierarhie strictă și asta e valabil și ziua și noaptea, și atunci când lucrează și când nu sunt la dat³rie. Nu există scăpare și nici răgaz.

¹ See Sampson, H. (2013) *International Seafarers and Transnationalism in the Twenty-First Century*. Manchester: Manchester University Press.

² Miguel este un pseudonim utilizat pentru a proteja identitatea marinarului care a participat la studiul nostru.

³ BBC news. “Swanland shipwreck to be examined by robot submarine,” 6 Ianuarie 2012.

> Puerto Rico

O insulă a masacrelor?

de Jorge L. Giovannetti, Universitatea Puerto Rico, San Juan, Puerto Rico

“Masacrul” în stil Puerto Rican – 4 persoane împușcate mortal.

Au fost zece masacre în Puerto Rico în 2012. Începând cu luna mai 2013, mass-media de senzație a raportat 6 masacre în această zonă din Carraibe, unde locuiesc 3,7 milioane de persoane.

Deși în 2011 Puerto Rico a obținut o poziție dezonorantă în Studiul Global al Omuciderilor, realizat de Națiunile Unite, iar rata criminalității a devenit subiect de primă pagină pentru ziarele din New York, faptul că au existat 16 masacre într-o perioadă de 16 luni nu a primit atenție internațională. Deși nu pledez ca statisticile de violență să fie măsura aprecierii internaționale a insulei, mi se pare ciudat faptul că un singur masacru, într-un cinematograf din Colorado a primit mai multă atenție din partea mass-media decât o insulă care se confruntă cu câte un masacru în fiecare lună.

Chiar și cu atenția morbidă acordată violenței în mass-media la nivel mondial, tiparul evenimentelor din Puerto Rico nu este considerat “știre de ultimă oră.” Acestea se concentrează pe evenimente singulare, în principal din Vest, nu și din restul lumii. Dar un alt motiv pentru care acest șir, șocant de altfel, de masacre nu a atras atenția agențiilor de știri sau a sociologilor ar putea avea de a face cu numere și denumiri. Este nevoie de doar trei victime decedate pentru ca un incident violent să fie numit un masacru de mass-media din Puerto Rico.

La nivel local, practica de a folosi noțiunea de masacru după ce se ajunge la cea de-a treia victimă pare să fie de necontestat. Acesta practică se presupune că era utilizată de poliție pentru a clasifica aceste incidente, și totuși, atunci când inspectorul de Poliție a calificat unul dintre acestea ca fiind un „incident în care există mai multe victime”, fără a utiliza cuvântul „masa-

>>

cru”, criminaliștii locali l-au muștrat. Un profesor de drept penal justifică folosirea cuvântului, deoarece „fie din cauza obiceiului sau a normei, acest tip de terminologie se aplică pentru cazurile cu trei sau mai multe victime.”

Dar într-un cadru comparativ global, sau atunci când știrile din Puerto Rico prezintă masacre ce au loc în altă regiune, utilizarea locală a cuvântului poate fi problematică. De exemplu, ziarele din Puerto Rico au folosit pe prima pagină titlul „MASACRE” cu majuscule pentru două incidente calitativ diferite: cel local a fost uciderea a patru persoane într-un schimb de focuri în care au fost implicate două mașini. Cel internațional a fost incidentul în care Anders Breivik a ucis 69 de persoane în Norvegia. În mod evident, contopirea diferitelor tipuri de violență sub același nume exclude înțelegerea noastră a ambelor incidente și a violenței în general.

Scriind despre masacre, Jacques Semelin a susținut că „sociologia a neglijat acest domeniu de studiu pentru mult prea mult timp, lăsându-l istoricilor.” Într-adevăr, istoricii, și, de asemenea, psihologii sociali au contribuit foarte mult la înțelegerea noastră a violențelor colective, dar punând accentul pe genocid. Literatura sociologică îl include pe Charles Tilly, care a examinat varietăți de violențe colective, dar fără conceptualizarea masacrului. Wolfgang Sofsky și Semelin au conturat delimitarea specifică pentru un masacru, iar Semelin le-a definit ca „o formă de acțiune, care este de cele mai multe ori colectivă și vizează distrugerea non-combatanților.” Cu toate acestea, nimeni nu a stabilit de cât de multe victime este nevoie pentru a vorbi despre un masacru. Definiția care se referă la „trei sau mai multe persoane” este aceea a Comisiei pentru Drepturile Omului din Guatemala, însă numai în cazul în care au fost îndeplinite alte criterii (și anume, intenția de a elimina opoziția, de a disemina teroare, făcând uz de tratamentul crud și degradant al victimelor și săvârșirea sistematică).

În acest demers ne-am întors de la punctul de plecare, fără a se putea stabili dacă, în cazul Puerto Rico, uciderea a trei persoane constituie de fapt un masacru. Elemente din definițiile de mai sus și faptul că Semelin concepe masacrul ca un act care face parte din - sau se întâmplă în lanțul de evenimente - acte genocidare (care apoi include elementul de eliminarea totală a unei părți din populație), ridică întrebări cu privire la intenția în demersul nostru analitic al masacrelor și autorilor lor - fie că este vorba de uciderea a trei din Puerto Rico sau aceea a unor zeci de persoane în altă regiune. Se poate spune că o execuție rapidă între bande rivale implicate în afaceri cu droguri, implicând mașinile lor aflate în trafic, cu o mitralieră,

îndeplinește criteriul unui act degradant? A fost eliminarea totală a membrilor Partidului Muncii din Norvegia, intenția principală a lui Breivik? A fost un grup specific, etnic, sau de altă natură, ținta lui Adam Lanya în Școala Elementară Sandy Hook din Connecticut?

Ca sociologi cu siguranță trebuie să facem o analiză mai profundă a numitorului comun care există între acte individuale de violență și genocid, pentru că aici este locul unde apare masacrul ca fenomen social. Unii ar putea argumenta că, odată ce știm ce s-a întâmplat într-un incident mortal, implicând fapte de o violență colectivă (de exemplu în 2012 crimele din satele Houla, în Siria), nu contează dacă l-am numi masacru sau nu. Ei bine, vom știi ce s-a întâmplat, dar nu vom înțelege de ce și cum s-a întâmplat. Numirea unui lucru după primul cuvânt din catalogul actelor violente de neconceput nu ar trebui să fie calea cea mai simplă în procesul de înțelegere.

Mai mult decât atât, dacă preluăm de la Pierre Bourdieu ideea conform căreia numind lucrurilor le creăm, am putea de fapt ajunge - cel puțin în Puerto Rico - la masacre definite numai pe baza de numere (cu trei sau mai multe victime), fără a ține cont de alte criterii sociologice la fel de importante. Acest lucru nu este irelevant. În ultimii ani, Puerto Rico a fost confruntat cu o dezbatere profundă cu privire la pedeapsa cu moartea, declanșată de cel mai recent proces al Curții Federale împotriva făptuitorului unui masacru în anul 2009. Printre cei care au făcut declarații publice, un politician local a pledat în favoarea pedepsei capitale pentru „autorii masacrelor”, definite probabil în stil portorică. S-ar putea să nu treacă mult timp până când locuitorii insulei să fie martorii unui alt proces având ca subiect un masacru, proces în care se va pune în discuție și definiția cuvântului. „Discursul juridic”, afirmă Bourdieu, „este un discurs creativ care aduce în existență ceea ce rostește.” În situația în care masacru poate deveni din punct de vedere legal orice omor care este săvârșit asupra a mai mult de trei victime, așa cum este definit și de către mass-media sau de unii politicieni, iar în cazul în care pedeapsa cu moartea devine sancțiunea aplicată pentru autorii unor astfel de fapte, atunci poate că este momentul ca sociologii să se angajeze într-o conceptualizare mai elaborată a crimelor în masă și a masacrelor. ■

> Bariere reale

în calea dialogului Sud - Sud

de **Eliana Kaimowitz**, Centrul pentru Studiul Legii, Justiției și Societății, Justiție și Societate (Dejusticia), Bogotá, Columbia

| *Ilustrație de Arbu.*

Imaginați-vă că sunteți un activist pentru drepturile omului, într-un oraș mic din America de Sud, care încearcă să oprească o companie minieră Europeană să continue să polueze apa potabilă din comunitatea dumneavoastră. Recent ați auzit că un activist pentru drepturile omului din Africa a reușit să constrângă aceeași companie să înceteze poluarea resurselor de apă din orașul său. În mod ideal, ați putea lua legătura cu această persoană, ați putea să o sunați, să-i scrieți un e-mail sau, mai bine, să o întâlniți personal. Nimic nu se compară cu interacțiunea directă atunci când este nevoie de schimb de informații.

>>

Vă gândiți probabil că cei doi activiști care ar dori să se întâlnească pentru a avea o discuție amănunțită față în față pot lua cu ușurință un zbor, să ajungă la întâlnirea cu partenerul de proiect și să facă un brainstorming. Acest lucru ar putea fi adevărat pentru cei care sunt din Nordul Americii și Europa, dar nu este adevărat pentru persoane din Sudul Global.

În mod surprinzător, în această eră a globalizării, cu surse infinite de informație, întâlnirea față în față dintre doi oameni din Sudul Global implică atât de mult timp, bani și efort pentru îndeplinirea procedurilor birocratice, încât toate acestea pot deveni obstacole de nedepășit. Chiar atunci când costul călătoriei este acoperit, rezidenții din Sudul Global au nevoie de vize pentru a tranzita Nordul, întrucât cele mai multe rute de zbor trec prin Europa și SUA, dar și de vize pentru Columbia. Pentru aceștia, avertismentul „viză obligatorie” de pe autostrada informațională înseamnă de fapt „interzis”.

Noi, cercetătorii de la Dejusticia, un grup de lucru pentru drepturile omului din Bogotá, Columbia, ne-am lovit de acest lucru în modul cel mai dur. Proiectul nostru Global Human Rights Leadership încercă să pună bazele a cât mai multe puncte de schimb Sud-Sud și, deși am avut câteva succese, eforturile noastre s-au lovit uneori de dificultățile procedurii de eliberare a vizelor ce nu țin cont nici de timpul, banii și costurile emoționale implicate de completarea formularelor, nici de timpul petrecut pe drumuri și nici de orele scurse în așteptarea permiselor necesare pentru a contribui la schimbul global de informații. Este evident că în ceea ce privește schimburile de informație directe, comunicația dintre Sud-Sud nici nu se apropie de cea existentă în cazul schimburilor dintre Nord - Nord.

Un fructuos schimb de informații din domeniul juridic, organizat la Bogotá în februarie 2013 între judecătorii reprezentând curțile constituționale din Kenya și Columbia, a demonstrat utilitatea contactului Sud - Sud. Întâlnirea a avut rezultate bune deoarece aceste două țări din Sudul Global împărtășesc istorii similare legate de violență, conflicte etnice sau politice și răspândire a sărăciei. În schimb, juriștii din Statele Unite și Columbia nu ar putea avea o conversație de aceeași natură. Totuși, un jurist american poate să ia un zbor direct de la Miami la Bogotá, iar dacă, de exemplu, avionul are o escală în Panama, acesta nu are nevoie de viză de tranzit. Judecătorii din Kenya au fost nevoiți să călătorească printr-o țară europeană și/ sau prin SUA și să dețină viză de tranzit indiferent de ruta aleasă.

Recent, Dejusticia a organizat un seminar de o săptămână pentru tineri activiști în domeniul drepturilor omului din Sudul Global, interesați de industria extractivă, invitându-i să vină în Columbia pentru a întâlni sociologi, cu scopul de a-și aprofunda competențele de cercetare și comunicare. După o procedură de selecție îndelungată și riguroasă, șaisprezece participanți din America de Sud, Africa și

| *Dialogul Sud-Sud!*

Asia au fost aleși să participe. Dar, înainte de a ajunge la seminarul nostru, aceștia au fost nevoiți să treacă prin nenumărate labirinturi birocratice impuse de procedura de eliberare a vizei. Participanta din Uganda avea nevoie de viză, și a fost nevoită să depună aplicația tocmai la Londra, pentru că Ambasada Columbiei nu are reprezentanță în Uganda, ea având din fericire viza necesară pentru UK. Participantul din Papua Noua Guinee a trebuit să călătorească până în capitala țării sale unde a obținut o viză pentru Australia care îi permitea să zboare la Sidney, unde urma să aplice pentru vizele necesare intrării în Columbia și SUA, iar apoi să călătorească mai mult de 24 de ore, durata zborului spre Columbia prin New York. În mod clar guvernele și companiile aeriene nu au înțeles importanța schimburilor Sud - Sud!

Ce se întâmplă însă când organizațiile din Sudul Global nu au timpul, resursele financiare sau abilitățile de a se descurca printre procedurile complicate de eliberare a vizelor sau impuse de rutele aeriene existente? Ce tip de schimb de informație este obstrucționat de această organizare globală? Atât Nordul, cât și Sudul ar trebui să înceapă să se gândească cu seriozitate la aceste întrebări. Nordul ar putea începe prin eliminarea vizelor în scopul fluidizării schimburilor de informație. Sudul trebuie să coopereze pentru a evalua cum putem elimina aceste bariere dintre noi și restul lumii, astfel încât circulația liberă a informației și oamenilor să devină posibilă. Un prim pas ar fi să renunțe la obligativitatea vizelor între țările din Sudul Global, sau măcar să realizeze o procedură simplificată pentru activiști și cercetători. Altfel vom pierde multe oportunități de a învăța și de a schimba idei cu oameni din întreaga lume care ar putea avea soluțiile pentru rezolvarea problemelor din țara noastră. ■

> Încet, dar sigur

Dezvoltarea sociologiei în Albania

de **Lekë Sokoli**, Institutul Albanez de Sociologie, Tirana, Albania și membru al ISA Comitetul de Cercetare pe Sociologie Comparată (RC20) și Sociologia Migrației (RC31)

Sesiunea plenară a celei de-a șasea Conferințe Internaționale a Institutului Albanez de Sociologie: „Educația în vremuri tulburi: Albania în context european și global,” 21-22 noiembrie, 2011.

In ultimele două decenii Albania a trecut prin transformări extreme și multidimensionale. Din punct de vedere economic, am trecut de la economia centralizată, unde statul era singurul proprietar și singurul angajator, la o economie liberalizată, dar haotică; din punct de vedere politic, am trecut de la un regim autoritar stalinist la o democrație problematică; din punct de vedere social, am trecut de la „distribuirea egală a sărăciei” la cele mai grave disparități sociale, mai dure decât oriunde altundeva în Europa de Est. Albania a devenit un laborator pentru studiul schimbărilor rapide și problemelor sociale asociate, precum și al migrației internaționale, care afectează jumătate din populație (35%

permanent, 15% temporar) în doar două decade.

Transformările Albaniei post-comuniste au adus cu ele și primul val al evoluției sociologiei. În cele mai multe țări din Europa de Est a existat întotdeauna o tradiție sociologică, chiar și sub cele mai aspre regimuri comuniste. În Albania, pe de altă parte, sociologia a fost complet exclusă din curriculum-ul universitar. Nu a existat niciodată un departament de sociologie la Universitatea din Tirana și niciun institut de sociologie printre cele aproximativ 40 de institute ale Academiei Albaneze de Științe. Marxism-leninismul reprezenta adevărul ultim, monopolul Partidului Muncitoresc (Comunist),

care era imun la orice fel de critică. Nu se baza pe dovezi empirice în considerarea problemelor sociale. Școlile de gândire tradiționale, incluzând existențialismul, psihologia freudiană, structuralismul, fenomenologia erau interzise precum și operele lui Platon, Aristotel, Hegel, Dostoievski, Sartre, etc. Weber, Durkheim, Simmel, Pareto, Popper, Mill, Parsons, Merton, iar alți intelectuali faimoși din Vest nu însemnau nimic pentru noi.

Lupta împotriva sociologiei era considerată și parte a așa-zisei lupte de clasă, așa cum puteam vedea în „Curențele Gândirii Politice și Sociale din Albania”, o carte „prestigioasă” publicată în 1985 de către Academia Albaneză de

>>

Științe, cu numai patru ani înainte de căderea zidului Berlinului:

„Sociologul francez Auguste Comte este cunoscut drept creatorul sociologiei burgheze. Sociologia pozitivistă a lui Comte a apărut ca o reacție împotriva marxismului, pentru a reconcilia contradicțiile dintre proletariat și burghezie, pentru a sabota lupta de clasă care se intensifica...”

În această carte, și în altele asemănătoare din acea vreme, sociologia era considerată o știință burgheză, reacționară, rasistă, anti-umană și imperialistă. Până în 1990, toți sociologii din lume erau considerați periculoși și fiecare școală de gândire era interzisă, cu excepția versiunii locale albaneze a marxismului.

Un „nou curs” de sociologie a fost adoptat abia după moartea dictatorului albanez Enver Hoxha în 1986. În discursul de la al IX-lea Congres al Partidului Comunist din Albania, cunoscut drept „congresul continuității”, noul lider albanez R. Alia s-a referit la sociologie printre alte științe sociale, pentru prima dată într-un document oficial, spunând:

„Prioritatea acordată științelor naturale și tehnice nu ar trebui să elimine rolul științelor economice, filozofice, sociologice, juridice și educaționale – în alte cuvinte, științele sociale – când avem în vedere probleme curente majore ale construcției socialiste și războiul ideologic”.

Astfel drumul oficial către dezvoltarea sociologiei a fost deschis, dar cu câteva condiții stricte: (1) să se raporteze doar la experiențele originale albaneze; (2) să fie o sociologie militantă, legată de construirea socialismului și a războiului ideologic; (3) să fie o știință marxist-leninistă, bazată doar pe texte marxist-leniniste.

Luând în considerare toate aceste constrângeri, este clar că sociologia se

putea dezvolta doar cu mari dificultăți, și doar după căderea comunismului. Primul pas către instituționalizarea sociologiei a fost crearea Asociației Albaneze de Sociologie (ALSA) în ajunul „marii transformări”, în noiembrie 1990. Dar această organizație a eșuat repede, în primul rând pentru că membrii fondatori formau un grup eterogen – filozofi, demografi, avocați, istorici, fizicieni, romancieri, cercetători din științele naturale, jurnaliști, artiști, chiar și arhitecți. În al doilea rând, ALSA a eșuat din cauza interferențelor politice din exterior.

A doua încercare de instituționalizare a sociologiei în Albania a venit odată cu înființarea, în septembrie 1991, a Facultății de Filozofie și Sociologie la Universitatea din Tirana. Dar într-un an de zile, facultatea a fost suspendată, la ordinul primului guvern democratic care a ajuns la putere în urma alegerilor din martie 1992, reflectând astfel natura politică a opoziției „democratice” împotriva sociologiei.

În 1998, doi dintre primii sociologi albanezi (Tarifa și cu mine), pe când ne aflam în SUA am fondat primul jurnal internațional al sociologilor albanezi, intitulat Analiza sociologică. A fost o perioadă critică în istoria modernă a Albaniei, caracterizată de tulburări sociale, neliniști politice și colaps economic – un timp al destrămării complete a texturii societății.

După multe suișuri și coborâșuri și multiple dificultăți, Asociația Sociologilor din Albania a fost fondată în noiembrie 2006, sub noua denumire de Institutul Albanез de Sociologie (AIS). Din 16 aprilie 2007 AIS este membru colectiv al ISA și din 10 octombrie 2008, membru al Asociației Europene de Sociologie. La inițiativa AIS și cu susținerea ISA, Forumul Balcanic de Sociologie a fost creat în Tirana în noiembrie 2011.

Odată cu fondarea Institutului Albanез de Sociologie, sociologia s-a înscris pe o traiectorie ascendentă: primul departament de sociologie a fost fondat, și multe altele au urmat. Acum multe universități din Albania pregătesc sociologi la nivel de licență, masterat și chiar doctorat. Din 2009, guvernul albanez a inclus sociologia pe lista națională a profesiilor. Este predată și în toate liceele și universitățile și există un număr considerabil de organizații de consultanță și grupuri de acțiune care efectuează cercetări sociologice.

De la prima întâlnire, AIS a crescut de la cei 35 de membri fondatori, la un număr de 7-8 ori mai mare în ziua de azi; participarea la congresele noastre a crescut de la 12 prezentări la prima Conferință din 2007 la 410 prezentări a 587 de autori și co-autori venind din 22 de țări diferite la cea de-a VII-a Conferință din Vlora, în 2012. Acum avem o bibliografie de lucrări sociologice în continua expansiune în limba albaneză ca și numeroase jurnale: Studii Sociologice, Analiză Sociologică și Lentila Sociologică.

Dacă a existat o „tranziție sociologică” de succes, acum ne confruntăm cu alte provocări, precum crearea unei Asociații Albaneze de Sociologie (AlbSA) democratică și eficientă, care va reuni toți sociologii albanezi, pentru a continua organizarea de conferințe anuale și forumuri, pentru a crește colaborarea cu „sociologii fără frontiere” și pentru a spori impactul sociologiei asupra societăților albaneze și balcanice. Un lucru este clar, avem un rol important de jucat în încercările prin care trece țara noastră. ■

> Vremuri tulburi

Cea de a treia Conferință a Asociațiilor Naționale ISA

de Ayse Idil Aybars, Universitatea Tehnică din Orientul Mijlociu, Turcia

După o zi epuizantă de ascultări, expuneri și comentarii asupra lucrărilor, participanții au încercat să urmeze mișcări stilate de dans turcesc, aducând epuizarea la un alt nivel.

Cea de a treia conferință a Consiliului Asociațiilor Naționale a avut loc la Universitatea Tehnică din Orientul Mijlociu (METU) în Ankara, Turcia, în perioada 12-17 mai 2013. Conferința a fost organizată în comun de către ISA împreună cu Departamentul de Sociologie al METU, Asociația Turcă de Științe Sociale și Asociația Turcă de Sociologie. Tema conferinței a fost : «Sociologia în vre-

muri tulburi: Abordări comparative» și participanții au fost reprezentanți ai Asociațiilor Naționale (de Sociologie) din toată lumea.

În calitate de coordonator al Comitetului Local de Organizare am fost mândru să găzduiesc o întâlnire importantă a ISA pentru prima oară la Ankara. Pot să afirm cu tărie că organizarea conferinței s-a dovedit a fi o experiență foarte captivantă și instructivă, care a

>>

durat mai mult de un an, și a implicat o colaborare fructuoasă cu membrii neprețuiți și înțelepți ai ISA, ca de altfel și relaționări cu nenumărați experți, administratori, reprezentanți ai unor organizații de caritate și minunați colegi din Turcia și de pretutindeni. Firește că, la rândul nostru, ne-am străduit să asigurăm tuturor oportunitatea de a experimenta specificul culturii turce – istoria, mâncarea, muzica și dansul – toate (bineînțeles!) dintr-o perspectivă sociologică.

Tema conferinței s-a dovedit a fi deosebit de actuală și adecvată, după cum au confirmat și evenimentele din Turcia de după conferință. Aici, în Turcia, agitația a fost declanșată de determinarea tinerilor de a proteja copacii dintr-un parc din centrul Istanbulului. Acesta s-a transformat într-un protest național împotriva încercărilor guvernului actual de a reglementa viețile oamenilor – un conflict care ne-a ținut pe noi, sociologii turci și, în general, pe specialiștii în științe sociale, foarte ocupați încercând să ne dăm seama de implicațiile evenimentelor pentru so-

cietate, pentru participarea socială și politică, pentru viitorul democrației și drepturilor fundamentale, pentru rolul mass-mediei în societate și lista poate continua. (A se vedea, de asemenea, cele două articole de Zeynep Baykal și Nezihe Başak Ergin și, respectiv, de către Polat Alpman în această ediție a Global Dialogue).

În mod fortuit, conferința ne-a furnizat o analiză sociologică a unei experiențe similare în SUA, mișcarea „Occupy Wall Street” ilustrând cum sociologii pot aprofunda înțelegerea unor astfel de proteste și impactul lor asupra contextului social, cultural, economic și politic. Programul conferinței a adus împreună experiențe unice ale sociologilor de pe toate continentele, suferind transformări și crize globale semnificative în ultimele 2-3 decenii. A fost un exercițiu informativ și provocator pentru a trasa lecții comparative din transformările care, în diferite grade, au afectat sfere economice, politice și sociale ale unor țări, solicitând abordări inovative pentru a înțelege noul peisaj social.

Conferința a dovedit încă o dată cum sociologia, care a apărut ea însăși din tulburări sociale acum două secole – tulburări care au schimbat lumea pentru totdeauna prin pavarea drumului pentru așa numita societate modernă – continuă să răspundă la o gamă largă de provocări sociale și societale. Lucrările unor sociologi renumiți din diferite contexte naționale au demonstrat că atitudinile critice și creative ale sociologiei de astăzi reprezintă o excelență poziție pentru însușirea unor învățăminte din aceste vremuri tulburi.

În numele Comitetului Local de Organizare, îmi exprim recunoștința față de toți participanții pentru contribuțiile lor academice valoroase, precum și față de Comitetul Executiv ISA pentru sprijinul și îndrumarea lor, care au contribuit la asigurarea unei bune organizări a conferinței. ■

> Academicieni juniori și seniori se întâlnesc în Yokohama

de **Mari Shiba**, Universitatea Nagoya și membru ISA al Comitetului de Cercetare în Sociologia Migrației (RC31), **Kyoko Tominaga**, Universitatea din Tokyo, **Keisuke Mori**, Universitatea Hitotsubashi și **Norie Fukui**, Universitatea Kyushu, Japonia

Academicieni la Conferința dinaintea Congresului din Yokohama, un an înaintea Congresului Mondial ce se va ține în Yokohama, în 13-19 iulie 2014. Fețele lor anticipează un Congres vesel.

Profesorii Koichi Hasegawa, Shujiro Yazawa, Yoshimichi Sato și Sawaka Shirihase – membri-cheie ai Comitetului Local de Organizare pentru anul viitor al Congresului Mondial de Sociologie de la Yokohama (13-19 iulie) – au organizat o conferință captivantă pre-Congres, cu exact un an înainte de acesta. Ideea a fost de a aduce academicienii de top din întreaga lume – profesorii Margaret Avraam din SUA, Emma Porio din Filipine și Han Sang-Jin din Coreea de Sud – în dialog cu tinerii sociologi japonezi. Aceasta este ceea ce noi, tinerii sociologi, avem de spus:

> **Mari Shiba:**

Mari Shiba: Am prezentat o lucrare despre „Respect reciproc, responsabilitate și dialog cu ceilalți în cadrul nostru: Un studiu de caz internațional al adopțiilor de copii în trecut, prezent și viitor”. Prezentarea mea a ridicat problema esențialismului cultural în cadrul politicilor multiculturale. Sunt interesată îndeosebi de rolul „mediatorilor” între comunitățile majori-

>>

tare și minoritare, care pot construi ceea ce ar putea fi numit relații „sociabile” dincolo de simpla coexistență multiculturală. În calitate de student absolvent care a participat la Congresul anterior din Gothenburg și, de asemenea, a participat la Al Doilea Forum din Buenos Aires, permiteți-mi să spun că aceste experiențe mi-au oferit o rețea nouă de prieteni și colegi, așadar încurajez tinerii sociologi, oriunde ați fi, să veniți la frumoasa Yokohama anul viitor pentru a vă disemina cercetarea și a urma o cale comună spre un viitor mai luminos pentru lume!

> **Kyoko Tominaga:**

Am prezentat o lucrare despre „Cum își conectează activiștii legăturile slabe? Care este ‘simțul lor al comunității’?: Protestul Anti-G8 ca oportunitate de a construi rețele între activiști”. Analizez mișcările sociale la nivel mondial/mișcările anti-globalizare din Japonia. Recunosc că astfel de mișcări există în diferite țări, dar cu tactici, conținut și stil de organizare distincte, ceea ce le face nu numai globale, dar și naționale și locale. Discuțiile din cadrul conferinței m-au ajutat să înțeleg mai clar punctele forte și punctele slabe ale versiunii japoneze asupra mișcărilor sociale globale, precum și limitele cadrului meu de cercetare.

> **Keisuke Mori:**

Am fost încântat de posibilitatea de a-mi prezenta lucrarea „Conectarea la Proiectul Lumii a Treia: Genealogia mișcărilor anti-baze militare în Insula Okinawa dintr-o perspectivă mondială”. Am încercat să conectez istoria Okinawa din Japonia de după al Doilea Război Mondial la istoriile populațiilor din lume, prin examinarea luptelor co-

mune împotriva bazelor militare. Prezența distinșilor vizitatori proveniți din medii variate m-a ajutat să localizez studiul meu într-o perspectivă globală.

> **Norie Fukui:**

Am prezentat cercetarea mea despre „Memorie și reprezentare în societatea post-conflict din Irlanda de Nord”. Cercetarea mea se concentrează asupra picturilor murale din Irlanda de Nord, care arată modul în care două comunități urbane vecine exprimă ostilitate și empatie una față de cealaltă. Deși studiez Irlanda de Nord, am identificat teren comun cu alți cercetători care m-au ajutat să aplic ideile mele contextului asiatic. Aceasta este ceea ce sper ca și Congresul să realizeze.

Ne-am dori să încheiem cu câteva cuvinte din partea lui Margaret Avraam, vicepreședinte al ISA pentru Cercetare. Ea scrie: „Invitații au fost extrem de impresionate de gama de subiecte abordate de către tinerii sociologi și de conștiința globală a acestora. A fost, de asemenea, îmbucurător să vedem modul în care LOC japonez a extins inițiativa ISA pentru conversații între sociologii seniori și juniori de la Forumul Buenos Aires din 2012. În final, permiteți-mi să spun că Yokohama este, într-adevăr, un loc frumos, și toată lumea și-a văzut de viață în mod natural, iar ospitalitatea, bucătăria și sushi au fost cu adevărat speciale. Va fi foarte interesant să avem mii de sociologi din toată lumea la Yokohama anul viitor pentru a participa la al XVIII-lea Congres Mondial de Sociologie al ISA!” ■

> Echipa Spaniolă a Global Dialogue

Universitatea Rosario din Bogotá, Columbia

María José Álvarez Rivadulla, Membră ISA a Comitetului de Cercetare Regional și Dezvoltare Urbană (RC21).

Majo este Profesor Asociat la catedra de Sociologie la Universitatea Rosario, Columbia. Provenind din Montevideo, Uruguay, are un doctorat în Sociologie la Universitatea din Pittsburgh și a trăit în Columbia în ultimii cinci ani. Este interesată de inegalitatea urbană, concentrându-se asupra privilegiilor și marginalității și a configurațiilor lor spațiale. Concret, ea a studiat așezări ilegale, organizarea acestor și rețelele clienteliste în Montevideo. De asemenea, ea a scris despre comunități închise, segregări rezidențiale și despre înfrumusețarea mahalalelor prin intermediul unor proiecte de anvergură precum montarea unor telecabine de lux. În prezent lucrează la un nou proiect de comparare a inegalității subiective în diferite țări a Americii Latine. A fost implicată în ediția spaniolă a GD de când Michael Burawoy a venit prima dată în Columbia în 2011 și a convins-o să facă asta. "Nu poți să-l refuzi pe Michael", a glumit ea.

Andrés Castro Araujo.

Andrés, în prezent, studiază sociologia la Universitatea din Rosario. Are o perspectivă de cercetare în aria economiei sociale (mai concret: activități lucrative, organizații și profesii) și sociologie culturală – în mod special rolul cunoștințelor de expertiză în societate. Cercetarea lui curentă se concentrează asupra intersecțiilor piețelor, claselor și a categoriilor morale. Și el a făcut parte din echipa spaniolă de traduceri a GD de când s-a mutat în Columbia în 2011.

Sebastián Villamizar Santamaría.

Sebastián a absolvit Sociologie la Universitatea din Rosario în 2011. Interesele sale de cercetare vizează interacțiunea claselor, consumul și scenariile spațiului urban care l-au condus să finalizeze un master în geografie la Universitatea din Andes, unde studiază segregarea rezidențială în Bogotá. Pe lângă masteratul său, lucrează în prezent ca asistent al unui curs universitar la Dejusticia, un think tank pentru drepturile omului situat în Bogotá. Face parte din echipa spaniolă de traducere a GD de când s-a mutat în Columbia în 2011.

Katherine Gaitán Santamaría.

Kathy a absolvit recent secția de sociologie la Universitatea Rosario din Bogotá, Columbia. Principalele subiecte de interes sunt reprezentate de mișcări sociale, gen și intersectarea acestora cu clasele și etnicitatea. În prezent face parte dintr-un colectiv care promovează mobilizarea socială și activismul în rândul tinerilor, apărându-i de violența samavolnică a statului, în special în rândul comunităților sărace. De asemenea este implicată în proiecte de intervenție socială în cadrul Fundației Konrad Adenauer din Cazucá, Soacha, o municipalitate foarte săracă învecinată cu Bogotá, care abordează câteva din principalele probleme sociale. Ea intenționează să-și continue studiile (deja a început un program de master interdisciplinar în științe sociale la Universitatea din Rosario) și să continue să lucreze în programele de intervenție socială în Columbia.